

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Лада ШІРІНЯН
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
(код і назва спеціальності)

фондовий ринок»

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: **Методичне забезпечення мінімізації депозитних ризиків банку**

Виконав: здобувач (ка) 2 курсу, групи ЗФІ-2-4М

_____ Верещагіна Марія Віталіївна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Керівник: Бойко Світлана Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

_____ (підпис)

Рецензент _____
(ім'я та прізвище)

_____ (підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2025р.

активів АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн, табл. 2.4. Аналіз доходів АТ «УкрСиббанк» за 2021-2024 рр., тис грн, табл. 2.6. Депозитні продукти АТ «УкрСиббанк», табл. 2.8. Аналіз коштів клієнтів АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн, табл. 2.9. Аналіз коштів клієнтів за галузями економіки АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн, Рис 3.1 Напрямок удосконалення депозитної політики, табл. 3.1. Основні напрями удосконалення управління депозитними ризиками банку

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Бойко С.В.		
II	Бойко С.В.		
III	Бойко С.В.		

7. Дата видачі завдання 05 вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 02.09.2025	
2	Робота над 1–м розділом та перевірка керівником	до 30.09.2025	
3	Робота над 2–м розділом та перевірка керівником	до 21.10.2025	
4	Робота над 3–м розділом та перевірка керівником	до 18.11.2025	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 25.11.2025	
6	Попередній захист	27.11.2025	
7	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	02.12.2025	
8	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	09.12.2025	
9	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	15.12.2025	

Здобувач

(підпис)

Верещагіна М.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Бойко С.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Верещагіна М.В. «Методичне забезпечення мінімізації депозитних ризиків банку».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Національний університет харчових технологій, Київ, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем забезпечення дистанційного обслуговування клієнтів банку.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі досліджено теоретичні основи управління депозитними ризиками банку, розкрито економічну сутність, призначення та класифікацію банківських депозитів як ключового джерела формування ресурсної бази банку.

Другий розділ присвячено аналізу та оцінці фінансового стану АТ «УкрСиббанк» та аналізу депозитної політики банку, вивчено її особливості та стратегічні пріоритети. Проведено оцінку рівня конкуренції депозитної політики АТ «УкрСиббанк» з використанням відповідних методів.

У третьому розділі визначено основні напрями розвитку та вдосконалення депозитної політики АТ «УкрСиббанк». Особливу увагу приділено розробці та обґрунтуванню напрямів удосконалення методів оцінки й прогнозування депозитних ризиків АТ «УкрСиббанк», що сприятиме підвищенню стабільності ресурсної бази банку та зміцненню його фінансової стійкості.

Ключові слова: банк, депозитне банківське обслуговування, банківські вклади, депозитна політика.

ABSTRACT

Vereshchagina M.V. «Methodological support for minimizing bank deposit risks».

Qualification work for obtaining the degree of «master» in the specialty 072 Finance, banking, insurance and stock market. National University of Food Technologies, Kyiv, 2025.

Qualification work is devoted to solving theoretical, methodological and practical problems of ensuring remote service of bank clients.

The work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used literature and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the research objectives.

The first section examines the theoretical foundations of bank deposit risk management. It reveals the economic essence, purpose and classification of bank deposits as a key source of forming the bank's resource base.

The second section is devoted to the analysis and assessment of the financial condition of JSC «UkrSibbank» and the analysis of the bank's deposit policy, studying its features and strategic priorities. Additionally, the level of competition of the deposit policy of JSC «UkrSibbank» is assessed using appropriate methods.

The third section identifies the main directions of development and improvement of the deposit policy of JSC «UkrSibbank». Particular attention is paid to the development and justification of directions for improving the methods of assessing and forecasting deposit risks of JSC «UkrSibbank», which will contribute to increasing the stability of the bank's resource base and strengthening its financial stability.

Keywords: bank, deposit banking services, bank deposits, deposit policy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ.....	6
1.1 Суть депозиту та депозитних ризиків банку.....	6
1.2 Класифікація депозитних ризиків та їх прояв у діяльності банку.....	14
1.3 Теоретичні та методичні основи мінімізації депозитних ризиків банку.....	24
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ АТ «УКРСИББАНК».....	34
2.1 Економіко-організаційна характеристика АТ «УкрСиббанк».....	34
2.2 Аналіз депозитної політики АТ «УкрСиббанк».....	52
2.3 Оцінка рівня конкуренції депозитної політики АТ «УкрСиббанк».....	64
Висновки до розділу 2.....	67
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ АТ «УКРСИББАНК».....	69
3.1 Визначення ключових проблем вдосконалення депозитної політики...	69
3.2 Удосконалення методів оцінки та прогнозування депозитних ризиків АТ «УкрСиббанк».....	79
Висновки до розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Методичне забезпечення мінімізації депозитних ризиків банку є надзвичайно актуальною темою в умовах сучасної фінансової системи, що характеризується підвищеною нестабільністю та зростанням ризиків. Депозитні ресурси становлять основу ресурсної бази банків, а тому ефективне управління ризиками, пов'язаними з їх залученням і використанням, є ключовою передумовою фінансової стійкості та надійності банківської діяльності.

Методичне забезпечення мінімізації депозитних ризиків визначає підходи, принципи та інструменти, які застосовуються банком для ідентифікації, оцінки, контролю та зниження ризиків відтоку депозитів, процентного та ліквідного ризиків. Застосування науково обґрунтованих методів і сучасних аналітичних інструментів дозволяє банкам своєчасно реагувати на зміни ринку та мінімізувати можливі фінансові втрати.

Депозитні операції банків є предметом наукових досліджень як зарубіжних, так і вітчизняних вчених таких як: Волкова Н.І., Шептуха О.М, Бартош О.М, Коваленко М. О., Дребот Н.П., Макаренко Ю. П. та інших.

Вивчення методичного забезпечення мінімізації депозитних ризиків є важливим як для банківських установ, так і для економіки в цілому, оскільки сприяє підвищенню рівня довіри вкладників, стабільності банківської системи та ефективності управління фінансовими ресурсами. Урахування сучасних тенденцій, регуляторних вимог і технологічних інновацій створює передумови для формування дієвих підходів до управління депозитними ризиками та забезпечення сталого розвитку банків.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розв'язання теоретичних, методичних та практичних проблем забезпечення дистанційного обслуговування клієнтів банку.

Завдання дослідження:

- визначити сутність та значення депозитної політики для банку;

- розкрити поняття, класифікацію та складові депозитних ризиків;
- вивчити характеристику ризиків та основних загроз фінансовій безпеці банку;
- дослідити економічну характеристику в АТ «УкрСиббанк»;
- проаналізувати депозитну політику АТ «УкрСиббанк»;
- оцінити рівень конкуренції в депозитній політиці АТ «УкрСиббанк»;
- виявити ключові проблеми вдосконалення депозитної політики;
- запропонувати методи удосконалення оцінки та прогнозування депозитних ризиків АТ «УкрСиббанк».

Об’єкт дослідження: депозитна політика банків та її ризики.

Предмет дослідження: теоретичні, методичні та практичні аспекти депозитної політики банків України.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність загальних та спеціальних методів дослідження, зокрема: метод контент-аналізу – для обґрунтування сутності категорій «депозит», «депозитні ризики»; методи абстрагування та систематизації, системний підхід – для класифікації депозитних ризиків банку та мінімізації депозитних ризиків; статистичні методи – для аналізу фінансового стану банку та депозитної політики; індукції, дедукції – для обґрунтування напрямів удосконалення оцінки та прогнозування депозитних ризиків банку.

Інформаційна база: Закони Верховної ради України, підручники, наукові статті, посібники, фінансова звітність.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

1.1. Суть депозиту та депозитних ризиків банку

Депозити – один із основних видів банківських операцій. Депозити традиційно були досить затребуваними продуктами банків, захищаючи тимчасово вільні кошти юридичних та фізичних осіб від інфляції та сприяючи отриманню певного доходу [34, с. 319].

Характерною рисою депозитних операцій є актив" на роль клієнта банку, який самостійно визначає розмір вкладу, тобто частину своїх доходів, яку він спрямовує на заощадження. Тому вагоме місце в процесі управління депозитними операціями комерційного банку мають займати заходи впливу на економічну поведінку потенційних вкладників. Очевидно, що порядність та чесність банку відносно клієнтів повинні бути нормою, навіть у найбільш несприятливих ситуаціях для банківської діяльності.

Більша частина ресурсів комерційного банку формується на рахунок залучених та запозичених коштів, а не власних. Залучені кошти банку – це кошти, які банк залучає на вклади і депозити. Запозичені кошти – це кошти, які банк залучає шляхом випуску облігацій або одержання міжбанківського кредиту. Можливості комерційного банку у залученні коштів регулюються НБУ [15, с. 803]. Так, згідно з показником платоспроможності банку, нормативне значення якого встановлено НБУ, залучені та запозичені кошти не повинні перевищувати розмір власного капіталу більше ніж у 8 разів.

В Україні до переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності не існувало розмежування понять «депозит» та «вклад». У зв'язку з тим, що терміни «вклад» і «депозит» передбачали визначення певного строку зберігання коштів в

установах банків, поточні рахунки суб'єктів господарювання взагалі не були віднесені до депозитних

Отже, сьогодні депозит – це єдиний термін для означення коштів, які тимчасово залучені банком згідно з угодою на будь-який час і від будь-якої особи [15. С. 803]. Значення слова депозит розглянемо детальніше у таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Визначення дефініції «депозит (вклад)» у нормативно-правових актах України

Законодавчий акт	Зміст дефініції
Цивільний кодекс України	За договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти не неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором
Господарський кодекс України	Депозити утворюються за рахунок коштів у готівковій або безготівковій формі, у гривнях або в іноземній валюті, що розміщені юридичними особами чи громадянами (клієнтами) на їх рахунках у банку на договірних засадах на певний строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства та умов договору.
Про банки і банківську діяльність	Вклад (депозит) - це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.
Про систему гарантування вкладів фізичних осіб	Вклад - кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті, які залучені банком від вкладника (або які надійшли для вкладника) на умовах договору банківського вкладу (депозиту), банківського рахунку або шляхом видачі іменного депозитного сертифіката, включаючи нараховані відсотки на такі кошти.
Податковий кодекс України	Депозит (вклад) - кошти, які надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією згідно із законодавством України, або нерезиденту на строк або на вимогу та під процент на умовах видачі на першу вимогу або повернення зі спливом встановленого договором строку.

Джерело: складено автором на основі опрацювання чинного законодавства

За економічним змістом депозити можна поділити на чотири групи: до запитання, на певний строк (депозитні сертифікати), ощадні (ощадкнижка) та депозити на вимогу (вклади підвищення) [27, с. 79]. Розгляне детальніше на рисунку 1.1:

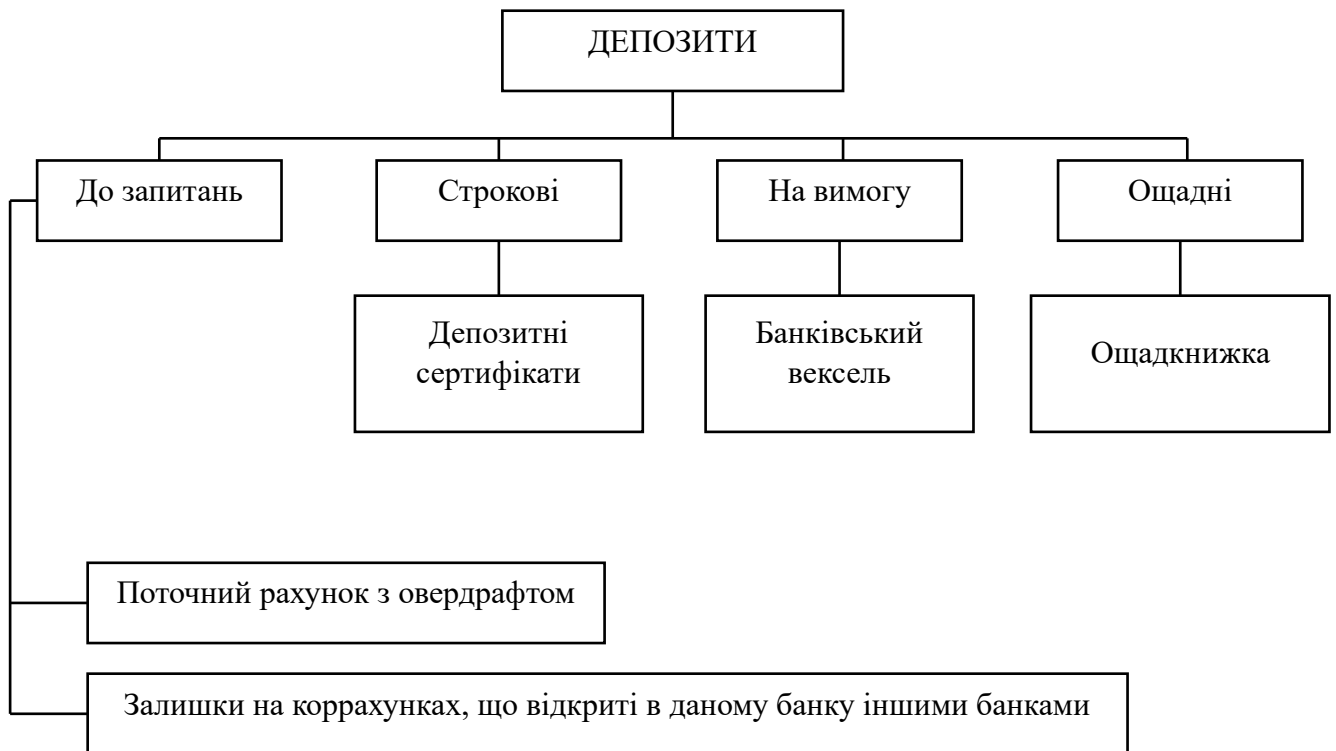

Рис 1.1. Класифікація депозитів за економічним змістом

Джерело: [27, с. 80]

Депозити різних груп клієнтів банківських установ, попри схожу ознаку – зростання грошового капіталу, виконують специфічні функції: для сектора загального державного управління – наповнення дохідної частини державного і місцевого бюджетів; для інших фінансових і нефінансових корпорацій – джерело інвестиційного доходу і забезпечення економічного зростання внутрішніми інвестиційними ресурсами; для домогосподарств – джерело покращення добробуту через отримання нарахованих відсотків, інститут самострахування через створення додаткових резервів на випадок непередбачуваних подій.

Суб'єктами депозитних операцій виступають, з одного боку, комерційні банки, які залучають фінансові ресурси та виконують роль позичальників, а з іншого — власники грошових коштів, що надають їх банкам і фактично є

кредиторами. Водночас об'єктом депозитних операцій є грошові кошти, розміщені в комерційному банку на підставі умов, зафіксованих у двосторонньому договорі між сторонами.

Характерною рисою депозитних операцій є активна роль клієнта банку, який самостійно визначає розмір вкладу, тобто частину своїх доходів, яку він спрямовує на заощадження. Очевидно, що порядність та чесність банку відносно клієнтів повинні бути нормою, навіть у найбільш несприятливих ситуаціях для банківської діяльності [28, с. 85].

Підвищення пропонованої банком відсоткової ставки дозволяє залучити додаткові ресурси, тоді як утримання або зниження депозитної ставки доцільне за умови перенасичення банку ресурсами чи відсутності прибуткових напрямів їх розміщення [1, с 27].

Депозитна політика за сучасною банківською методологією є поєднанням стратегії та тактики під час формування ресурсної бази за рахунок залучення оптимального обсягу грошових коштів шляхом продажу депозитних продуктів. При цьому основними завданнями є підтримка достатнього рівня ліквідності, доходності та ризику, а також формування конкурентних переваг банку.

Оцінка ефективності депозитної політики є складним процесом, що включає експертні оцінки та аналіз багатьох показників, що відображають ефективність окремих напрямів депозитної діяльності банку. Якщо депозитна політика банку забезпечує його сталий розвиток, її слід визнати ефективною. Однак, в той же час методика оцінювання має надавати можливість оцінки ефективності депозитної політики банку відокремлено від оцінки його діяльності загалом. Це пов'язано з тим, що комплексна оцінка діяльності банку надзвичайно складна, а на її ефективність впливають інші складові банківського менеджменту (кредитна, інвестиційна тощо).

Методика оцінки ефективності депозитної політики повинна забезпечувати об'єктивність одержуваних результатів, в результаті чого банки надають перевагу коефіцієнтному аналізу та рейтинговим оцінкам. Це дає можливість порівняти ефективність депозитної політики банків по системі. Важливо, щоб методика

оцінки включала достатню кількість фінансових показників. Перш за все, процес оцінювання повинен містити аналіз динаміки обсягів та структури депозитних ресурсів банку, дотримання банком принципів депозитної політики та її виконання згідно із внутрішніми нормативними документами та фінансовими планами [23, с. 96].

Для кожного банку передусім важливо чітко усвідомлювати загальні цілі та основні напрями своєї діяльності. На макроекономічному рівні політика, що реалізується банківською системою країни під координацією НБУ, спрямована на забезпечення стабільності банківського сектору та створення умов для сталого й поступального розвитку національної економіки. Відповідно до загальної мети функціонування комерційного банку формуються ключові пріоритети його депозитної політики, які орієнтовані на досягнення прибутковості й рентабельності, підтримання належного рівня ліквідності, зниження ризиків та раціональну оптимізацію депозитного портфеля.

Основна частина банківських ресурсів утворюється в процесі здійснення депозитних операцій банку, від ефективної і правильної організації яких залежить стійкість функціонування кредитної організації. Ефективне управління пасивами потребує здійснення науково обґрунтованої депозитної політики.

Низький рівень власного капіталу українських банків посилює необхідність залучати кошти через депозитні рахунки для формування ресурсної бази банківської установи і вказує на необхідність реалізації ефективної депозитної політики в системі банківського менеджменту [27, с. 78].

Банківські депозити вважаються найпростішим та найнадійнішим інструментом збереження коштів в Україні, оскільки Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в межах гарантованої суми зобов'язаний забезпечити максимальну безризиковість такого виду вкладень [33, с. 141].

Основні характеристики формування депозитного портфеля включають: термін вкладу, відсоткову ставку, умови видачі, ризики і за хист вкладів. Управління депозитним портфелем банку передбачає впровадження комплексу стратегій і практик, спрямованих на залучення, утримання та оптимізацію

депозитів. Окрім вищезазначених аспектів, також важливо враховувати динаміку ринку, кон'юнктуру і рівень конкуренції. Також важливо мати чітку стратегію ризик-менеджменту, яка включає в себе оцінку ліквідності, кредитних ризиків і процедури моніторингу.

Депозитна політика як складова системи управління діяльністю банку включає напрямки та завдання з метою розвитку депозитних операцій та підвищенні їх ефективності [2, с. 20]. Розглянемо детальніше у таблиці 1.2:

Таблиця 1.2

Напрямки депозитної політики

Напрямки	Характеристика завдання
Аналіз депозитного ринку	Вивчення потреб споживачів, вивчення депозитних політик конкурентів, оцінка впливу політики НБУ на стан депозитного ринку і тенденції його розвитку
Визначення цільових ринків для мінімізації депозитного ризику	Підвищення рівня макроекономічних досліджень кожного сегменту ринку з метою завоювання конкурентних позицій на певних сегментах ринку, а також ідентифікація, контроль та моніторинг ризиків
Мінімізація витрат у процесі залучення коштів на депозити	Постійний пошук шляхів і засобів зменшення процентних витрат за залученими ресурсами, раціоналізація банківського бізнесу
Оптимізація управління депозитним та кредитним портфелями банку	Підтримка взаємного зв'язку та взаємного узгодження між депозитними операціями та операціями з видачі кредитів за сумами та строками депозитів і кредитних вкладень
Підтримка ліквідності банку і підвищення його стійкості	Підтримка дорогих і низькооплачуваних депозитних ресурсів на такому рівні щоб забезпечити відповідну рентабельність банківської установи та ліквідність балансу

Джерело: [2, с. 20]

Депозитна політика представляє систему, яка включає елементи процесу управління діяльністю банку, а саме: стратегію, тактику та контроль. Як і управління будь-яким процесом, управління депозитними операціями підпорядковується загальним банківським вимогам, тобто поєднанню ліквідності, дохідності та ризику.

Основним моментом при розробці депозитної політики є правильне формулювання мети та завдань для її реалізації. Виходячи із загальної мети банку

– максимізація прибутку при забезпеченні його стійкості, визначають пріоритетні напрямки управління депозитними операціями з позиції прибутковості, рентабельності, ліквідності, мінімізації ризиків, оптимізації депозитного портфеля тощо.

Розглянемо елементи депозитної політики детальніше у таблиці 1.3:

Таблиця 1.3

Елементи депозитної політики

Елементи	Мета	Завдання
Стратегія банку щодо розробки основних напрямків депозитного процесу	Досягнення довгострокових цілей банку щодо зростання клієнтської бази і збільшення конкурентоспроможності за рахунок надання клієнтам якісних банківських послуг таким чином і в такому обсязі, які відповідають високим професійним стандартам і забезпечують відповідний прибуток банку	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення в процесі проведення депозитних операцій, отримання банківського прибутку або створення умов для отримання прибутку в майбутньому - Завоювання конкурентних позицій на певних сегментах ринку
Тактика банку з організації формування ресурсної бази	Залучення як можна більше грошових коштів по найменшій ціні при умові забезпечення ліквідності банку	<ul style="list-style-type: none"> - Підтримання необхідного рівня банківської ліквідності - Забезпечення диверсифікації суб'єктів депозитних операцій - Розширення спектра депозитних операцій, їх диверсифікація за сумами, валютою, термінами тощо - Мінімізація вільних коштів на депозитних рахунках - Проведення гнучкої процентної політики - Підвищення якості та культури обслуговування - Підвищення ефективності управління персоналом поліпшення маркетингу
Контроль за реалізацією депозитної політики	Задоволення потреб клієнтів шляхом забезпечення якісного рівня обслуговування	<ul style="list-style-type: none"> - Контроль за якістю надання депозитних послуг з точки зору швидкості, зручності, мобільності, можливості надання додаткових супроводжувальних послуг, а також культури обслуговування - Контроль за економічною ефективністю депозитної політики, оцінка ресурсної бази: об'єму, структури і основних тенденцій у розвитку складових частин

Джерело: [2, с. 20-21]

У процесі розробки депозитної політики необхідно враховувати економічні, соціальні та політичні цілі як складові частини управління банківською системою, орієнтовані на досягнення високого рівня розвитку економіки, а також рівень розвитку конкретного банку. Банківській установі важливо удосконалювати управління депозитними операціями тому що це дає можливість регулювати, управляти, раціонально організовувати взаємини між банком і його клієнтами щодо прямого і зворотного руху коштів.

Для реалізації депозитної стратегії банку доцільно виділити такі методи [2, с. 21]:

- управління та реалізація депозитної програми шляхом корегування строків депозитних рахунків;
- управління та реалізація депозитної програми з допомогою відсоткової ставки за депозитними рахунками;
- розробка і продаж на основі депозитних операцій нових банківських продуктів;
- конкурентна цінова політика банку на ринку депозитних продуктів
- Крім того, депозитне залучення коштів залежить, в основному, від ініціативи потенційних вкладників, а не від банку.

При адаптації депозитної політики до потреб клієнтів банкам слід не відкидати комплексного підходу щодо її формування та реалізації. Цей підхід відображається в розробці теоретичних основ, пріоритетних напрямів розвитку банку, а також визначенні найбільш ефективних і оптимальних для даного етапу розвитку установи тактичних прийомів і методів реалізації депозитної політики.

До тактичних інструментів управління депозитними операціями належать заходи поліпшення внутрішньої організації депозитної роботи банку:

- удосконалення порядку виконання депозитних угод;
- поліпшення роботи персоналу банку, який займається пасивними операціями;
- впровадження нових форм роботи з клієнтами;
- зниження ймовірності ризику та нераціональних рішень тощо

На сьогодні нові тенденції у розвитку банківського сектору визначаються посиленням конкуренції між банківськими інститутами і перш за все в традиційних сферах діяльності, на депозитному та кредитному ринках. Залучені банками кошти різноманітні за складом. Такий підхід змінює ринок депозитів і робить актуальним банківські продукти, що поєднують у собі прибутковість і доступ до коштів, тому депозитна політика забезпечує [2, с. 21]:

- залучення зобов'язань на тривалий термін з метою надання довгострокових кредитів та здійснення широкомасштабних інвестицій;
- залучення коштів на вимогу з метою оптимізації структури балансу, дотримання показників ліквідності, здійснення поточних активних операцій;
- залучення ресурсів на коротко та довгостроковий період з метою прибуткової діяльності банку.

Ефективне функціонування та розвиток банку значною мірою визначаються оптимальністю співвідношення відсоткових ставок за депозитами та кредитами. Дохід банку визначається поділом між кредитними й депозитними ставками. Тому запорукою ефективності депозитної політики банку є якомога більша різниця між відсотковими ставками за кредитами та депозитами [23, с. 97].

Отже, чиста процентна маржа характеризує ефективність процентної політики банку. Чим вище значення цього показника, тим краще. До зменшення процентної маржі приводять зниження процентних ставок за кредитами, подорожчання ресурсів, скорочення частки дохідних активів, неправильна процентна політика.

1.2. Класифікація депозитних ризиків та їх прояв у діяльності банку

Депозитним ризикам банків в економічній літературі приділено значно менше уваги порівняно з ризиками активних операцій. З огляду на це особливої актуальності набуває подальше дослідження сутності депозитних ризиків банків, здійснення їх класифікації.

Незважаючи на достатньо пильну увагу з боку наукової спільноти до питань сутності, класифікації, теорії та практики управління банківськими ризиками, до цього часу невпорядкованим є понятійний апарат, вимагають доопрацювання та систематизації основні характеристики депозитних ризиків банків, фактори і закономірності їхнього виникнення [6, с. 19].

В результаті здійснення банківської діяльності виникають різні види ризиків як за активними, так і за пасивними операціями. Важливого значення набувають ризики за депозитними операціями, адже вони є головним джерелом формування банківських ресурсів.

На сьогоднішній день не сформовано єдиного підходу до визначення поняття «депозитний ризик банку». Серед основних визначень, що використовуються розглянемо поняття депозитно-го ризику, як ризику, що полягає у неочікуваному зменшенні ресурсної бази банку, викликаному частковим або повним зняттям коштів з депозитних та поточних рахунків клієнтів [32, с. 42].

У першу чергу варто дати визначення поняттю ліквідності банківської системи, під якою розуміють динамічний стан, який забезпечує своєчасність, зобов'язань банківської системи країни, характеризує рівень її надійності та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки.

Депозитний ризик є загрозою для діяльності банку, адже вилучення депозиту призведе до зниження ліквідності та довіри до фінансово-кредитної установи. Для вкладника настання ризику означає втрату не лише доходів, але і власних заощаджень. Розглянемо визначення цієї економічної категорії у працях провідних вчених-економістів.

Депозитний ризик банку – це міра (ступінь) невизначеності щодо можливості переведення розрахункового або поточного рахунку до іншого банку чи дострокового вилучення вкладу[9, с. 111].

Незалежно від набутої форми та досліджуваного виду всі депозитні ризики мають спільну природу виникнення та, відповідно, однакові фактори формування — рівень довіри клієнтів до банків, а також банків один до одного; стан

фінансової системи у цілому та банківської системи зокрема; сезонні зміни потреби населення та підприємств у грошових коштах, коливання та рівень ставок відсотка.

Розглянемо детальніше у таблиці 1.4.

Необхідно зазначити, що серед вказаних факторів досить важливими з точки зору формування внутрішньобанківських механізмів протидії виникнення банківських ризиків, є рівень довіри клієнтів до банків.

Таблиця 1.4

Внутрішні фактори впливу на депозитний ризик банку

№	Фактор
1	Якість обслуговування (кваліфікація співробітників банку)
2	Фінансова стійкість банку
2.1	Фактичний розмір капіталу банку (рівень банківських резервів)
2.2	Відповідність фактичних показників банківської діяльності економічним нормативам
2.3	Якість банківського менеджменту
3	Імідж банку на ринку депозитних послуг
4	Система гарантування вкладів клієнтів банку
5	Депозитна політика банку
5.1	Номенклатура депозитних послуг банку
5.2	Цінова політика банку щодо надання депозитних послуг
5.4	Витрати банку щодо надання депозитних послуг
5.5	Норматив обов'язкового резервування депозитів
5.6	Маркетингова політика банку щодо залучення депозитів
5.6.1	Маркетингова стратегія банку
5.6.2	Стабільність клієнтської бази банку щодо збереження грошових коштів
5.7	Технології, які використовуються в банківській діяльності щодо надання депозитних послуг
6	Організаційна структура банку
7	Збутова політика депозитних послуг банку

Джерело: [11, с. 40]

У сучасних умовах господарювання ненадійність банківських інститутів України є однією з основних причин слабого розвитку депозитного ринку. Вона посилюється за рахунок відсутності ефективної та дієвої системи страхування вкладів фізичних та юридичних осіб, що сприяє збереженню загальної ризикованості провадження операцій на депозитному ринку [11, с. 41].

Строкові депозити є найбільш стабільною частиною залученого капіталу у банківському плануванні. Для клієнтів перевагою строкових вкладень є отримання високих відсоткових ставок, а для банку – можливість використання прогнозованих ресурсів для кредитування.

Кошти населення та юридичних осіб, залучені з депозитних джерел вітчизняними банками, є найважливішою складовою депозитних ресурсів, необхідних для здійснення активних операцій банку. Таким чином, процес ефективного формування й оптимального використання залучених коштів необхідно розглядати як важливий об'єкт регулювання банківської діяльності. Українська банківська система відрізняється значною мірою ризику, особливо в сучасних умовах збільшення масштабів банківської діяльності, розширення спектра банківських операцій, підвищення складності банківських технологій та посилення банківської конкуренції.

Слід зазначити, що серед основних джерел виникнення депозитних ризиків можуть бути такі, що пов'язані з достроковим вилученням коштів як з об'єктивних причин, так і суб'єктивних мотивів клієнтів; зміною темпів інфляції, внаслідок чого знижується чи зростає ціна ресурсів на ринку; появою нових ринків більш дешевих ресурсів; зміною в курсовій політиці центрального банку і норм резервування залучених ресурсів банків; співвідношенням попиту і пропозиції на ринку депозитів юридичних і/або фізичних осіб та інші. Їх можливу сукупність пропонуємо визначити як прямі фактори депозитного ризику, що відображають специфіку операцій банку щодо залучення тимчасово вільних коштів економічних агентів ринку для по дальшого використання з метою отримання доходів і прибутку [6, с.].

Поряд із цим ризики депозитних операцій можуть бути обумовлені дією будь-яких факторів, що впливають на рівень надійності й фінансової стійкості банку, оскільки від цього залежить рівень довіри суб'єктів ринку до певного банку та банківської системи країни в цілому. Оскільки банківська діяльність відрізняється багатофункціональністю (сучасний банк у країнах з розвинутою ринковою економікою виконує 300-500 операцій), то виникає безліч факторів

деPOSITного ризику, що проявляють свою дію не прямо, а опосередковано. Таким чином, за характером впливу фактори ризику депозитних операцій поділяються на прямі й опосередковані (непрямі).

Розглянемо класифікація факторів виникнення депозитного ризику на рисунку 1.2:

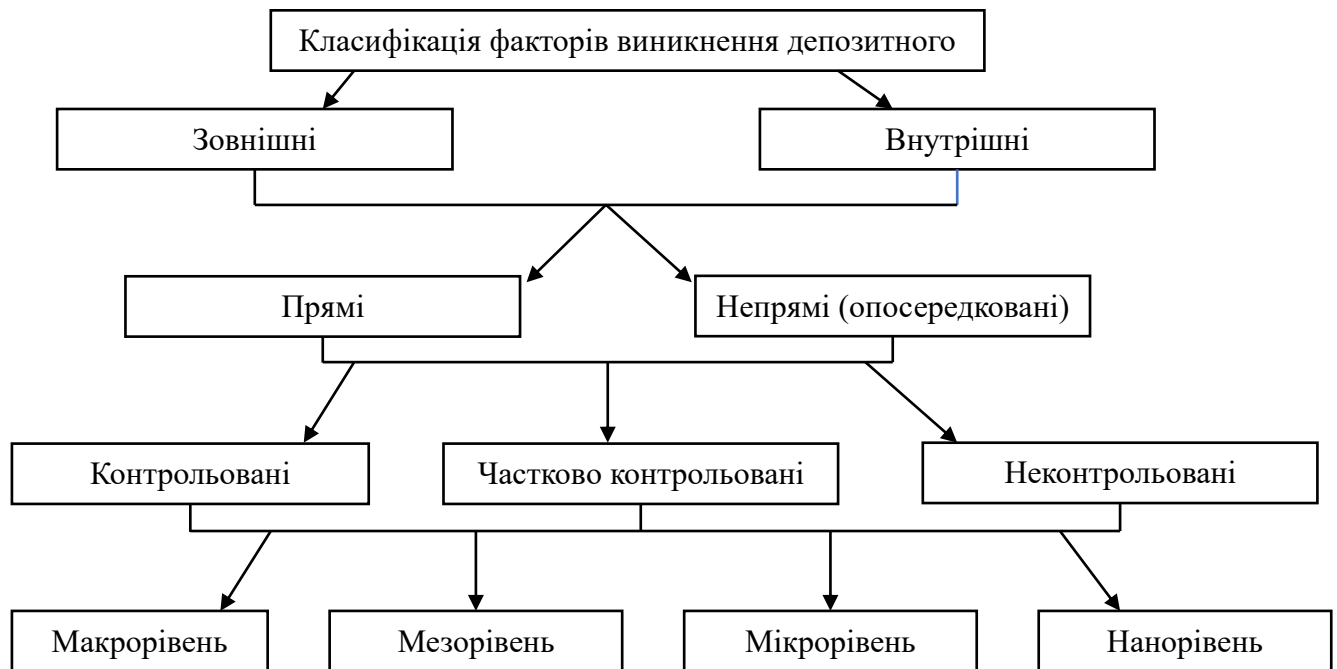

Рис 1.2 Класифікація факторів виникнення депозитного ризику

Джерело: [6, с. 20]

Ризикованість банківської діяльності значною мірою впливає на обсяги залучення вітчизняними банками тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання, фізичних осіб та інших банків, що обмежує можливості українських банків формувати свої банківські депозитні ресурси, необхідні для розвитку економіки та забезпечення виробництва коштами [6, с. 20].

Прямі фактори безпосередньо впливають на рівень довіри клієнтів до банків, на їх рішення щодо збереження коштів у банківській установі та відповідно на рівень ризиків депозитних операцій. Непрямі фактори підривають надійність банків та обмежують їх можливості щодо виконання своїх зобов'язань перед клієнтами, підвищують рівень ризиків депозитних операцій, що в результаті може спричинити неповернення клієнту депозитних ресурсів, дострокове

вилучення клієнтами своїх коштів чи переведення їх до інших банків.

Економічними наслідками як прямих, так і опосередкованих факторів депозитного ризику може бути нераціональна структура депозитних ресурсів банку, в результаті чого він може зазнати фінансових втрат (включаючи і збитки) за результатами їх розміщення в різні види активів. Крім того, негативним наслідком факторів ризику в сфері залучення банком фінансових ресурсів може бути погіршення іміджу банку як кредитної установи, що спеціалізується на роботі з «чужими» коштами [6, с. 20].

Проблема депозитних ризиків загострюється ще й тим, що банкам притаманний системний ризик, а тому підриє довіри до одного банку може викликати масовий відплив коштів і з інших банків. За таких умов проблема депозитного ризику виходить за рамки банків та їх клієнтів та поширюється на всю економічну систему країни. А отже, проблема управління факторами ризику депозитних операцій банків набуває загальнодержавного характеру.

Велике розмаїття факторів і негативні наслідки депозитного ризику банку для суб'єктів депозитних операцій і економіки країни в цілому обумовлює необхідність систематизації факторів депозитних ризиків з позицій управлінського впливу щодо їх запобігання та мінімізації.

Головним принципом класифікації факторів депозитного ризику як об'єкту управління є середовище їх виникнення (зовнішнє чи внутрішнє), в якому діють учасники депозитних операцій, з урахуванням контрольованих і неконтрольованих факторів за умов наявності прямих і зворотних зв'язків.

До внутрішніх відносяться фактори, виникнення яких безпосередньо залежить від діяльності банківської установи. У своїй більшості вони обумовлені неефективною депозитною політикою банку, відсутністю чітко визначеної стратегії його поведінки на ринку депозитних ресурсів, недостатнім рівнем маркетингових досліджень цього що в їх складі можуть діяти фактори, що формуються як у межах країни, так і поза її межами [6, с. 20].

Зовнішні фактори депозитного ризику банку, що виникають у межах країни, у свою чергу поділяються на фактори ризику депозитних операцій макро- і

мікрорівня. При визначенні зовнішніх факторів, що формуються на макрорівні, слід зважати на таке:

- передумовами зовнішніх факторів депозитного ризику на макрорівні можуть бути зміни в макроекономічній і/або політичній ситуації в країні;
- дія цих факторів впливає на рівень депозитного ризику як банку, так і його клієнтів, які розмістили свої кошти на банківських рахунках;
- такі фактори можуть впливати на ризик депозитних операцій прямо чи опосередковано.

Враховуючи наведене, визначаються можливості й методи регулювання факторів виникнення депозитних ризиків банку. Так, з точки зору попередження й зниження ризику депозитних операцій банк і його клієнти не можуть впливати на дію зовнішніх факторів макрорівня. Вони повинні проводити їх моніторинг і враховувати прояв дії цих факторів при здійсненні депозитних операцій. Водночас регулювання таких ризиків може бути забезпечено на рівні центрального банку в складі інструментів грошово-кредитної політики.

Зовнішні фактори депозитного ризику, що формуються на мікрорівні, в основній своїй частині або пов'язані із ситуативною поведінкою клієнтів банку, обумовленою суб'єктивними мотивами, якими керується власник тимчасово вільних коштів, обираючи банк для розрахункового обслуговування чи розміщення в ньому коштів на депозитних (вкладних) рахунках, або спонукали клієнта достроково вилучити кошти з банку чи змінити вид депозитного (вкладного) рахунку. Відносно цих зовнішніх факторів депозитних ризиків слід враховувати таке:

- їх дія підвищує ризик депозитних операцій для банку, тоді як для власника депозитного (вкладного) рахунку – ризик зменшується;
- регулюючі дії з боку банку щодо попередження негативного впливу таких факторів на рівень його депозитного ризику спрямовані на забезпечення насамперед власних інтересів банку;
- регулювання таких факторів депозитного ризику може бути забезпечено на рівні комерційного банку, тоді як можливості центрального банку

щодо їх регулювання в умовах ринкової економіки досить обмежені (можуть бути забезпечені адміністративними методами, що суперечить природі ринкових відносин).

В процесі управління депозитними операціями передбачається комплекс стратегічних і тактичних заходів для тимчасово вільних коштів вкладників. Стратегічне управління депозитами включає фактори зовнішнього середовища та заходи, спрямовані на збільшення частки банку на ринку депозитів. Тактичне управління депозитними операціями передбачає налагодження чіткого моніторингу депозитного портфеля, тому детальніше оглянемо класифікацію депозитних ризиків у таблиці 1.5:

Таблиця 1.5

Класифікація депозитних ризиків

Класифікаційна ознака	Вид депозитного ризику
За видами залучених ресурсів	– Депозитний ризик строкових ресурсів, – Депозитний ризик ресурсів до запитань
За видами вкладників	– Депозитний ризик, обумовлений відтоком коштів юридичних осіб, – Депозитний ризик, обумовлений відтоком коштів фізичних осіб, депозитний ризик, обумовлений відтоком коштів банків
За видами валют	– Депозитний ризик банку в національній валюті, депозитний ризик банку в іноземній валюті, – Депозитний ризик банку в мультивалютному вкладі
За можливістю прогнозування	– Депозитний ризик, що прогнозується, – Депозитний ризик, що частково прогнозується, депозитний ризик, що не прогнозується
За джерелами виникнення	– Зовнішні, – Внутрішні
За величиною можливих втрат	– Ризик незначних втрат, – Ризик контрольованих втрат, ризик критичних втрат
За дотриманням певних нормативів	– Ризик незбалансованої ліквідності, – Ризик трансформації

Джерело: [6, с. 21]

Особливої уваги заслуговують фактори депозитного ризику, що формуються поза межами країни. Вони пов'язані зі зміною ціни ресурсів, які банк може залучити на закордонних ринках, а також кон'юнктурою міжнародних ринків банківських ресурсів, рівнем відкритості національної економіки країни,

зміною політики центрального банку країни щодо залучення коштів вітчизняними банками на міжнародних ринках, часткою іноземного капіталу в банківській системі країни, характером обмежень з боку законодавства зарубіжної країни щодо участі іноземних банків на ринку банківських ресурсів та іншими. Актуальність цієї групи факторів набуває особливого значення для установ банківської системи України та користувачів депозитних послуг, що підтверджується деякими даними.

На сьогодні частка іноземного капіталу в банківській системі України досягла 35%, і за останні роки виявилася стала тенденція щодо її зростання [6, с .21].

Отже, дія одного або сукупності наведених факторів призводить до виникнення певних видів депозитних ризиків. Депозитні ризики, що можуть виникнути в діяльності банку, доцільно класифікувати за ознаками, які наведено в таблиці.

Депозитні ризики мають однакову природу виникнення, незважаючи на їх форми чи види, а тому і фактори їх формування мають однакові риси. Найважливішим фактором виникнення депозитних ризиків є недовіра клієнтів до банківських установ. Окрім того, передумовами можуть бути сезонні зміни у потребах населення, попит на фінансові ресурси, коливання відсоткових ставок, а також зміни фінансового стану країни та банківського сектору зокрема.

Зауважимо, що до внутрішніх відносяться фактори, виникнення яких безпосередньо залежить від діяльності банківської установи. Таким чином, комерційний банк може самостійно контролювати та впливати на внутрішні фактори депозитного ризику, що дозволить знизити їх вплив на проведення діяльності банківською установою та формування зацікавленості в послугах банку вкладниками.

Відповідно до цього фактори виникнення депозитних ризиків поділяються на внутрішні й зовнішні (рис 1.2):

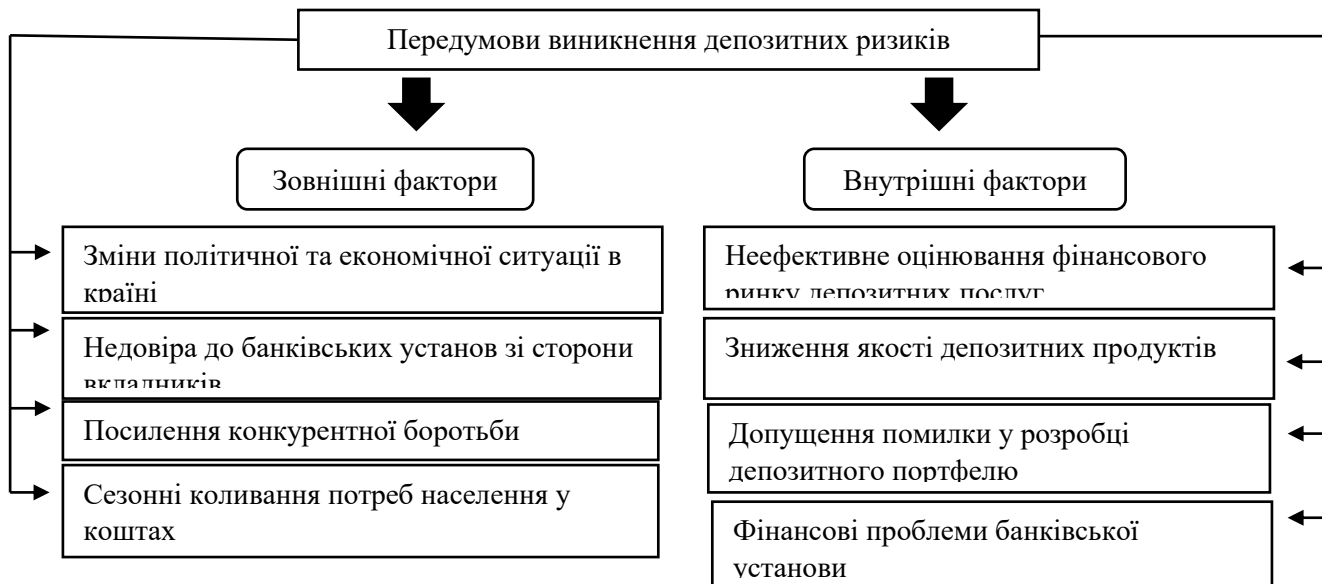

Рис 1.2 Передумови виникнення депозитних ризиків

Джерело: [32, с.42]

Відповідно зовнішні фактори депозитного ризику формуються в межах країни, тому банківська установа не може впливати на їх дію. Система управління фінансовими ризиками у банках вимагає чіткої диференціації рівнів депозитного ризику (рис 1.3):

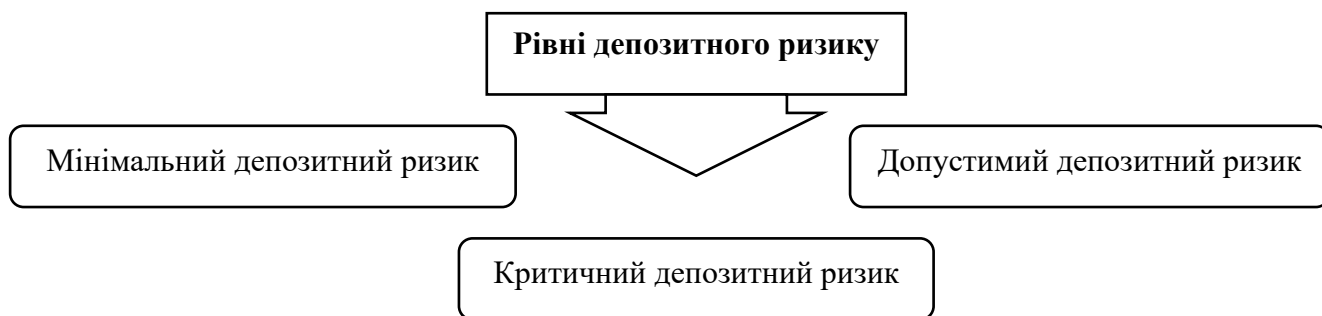

Рис 1.3 Рівні депозитного ризику

Джерело: [32, с. 43]

Розглянемо більш детально поділ рівнів депозитного ризику [32, с. 42]:

– мінімальний депозитний ризик відповідає такій оцінці очікуваних збитків, що неістотно впливає на ліквідність банку та не призводить до порушень, встановлених НБВ, нормативів ліквідності (миттєвої ліквідності (Н4), поточної

ліквідності (Н5), короткострокової ліквідності (Н6));

– допустимий депозитний ризик, при якому очікувані наслідки збільшення дисбалансу пасивів за строками можуть призвести до проблем з ліквідністю, оперативне розв'язання яких за рахунок залучення готівки на фінансовому, зокрема, міжбанківському ринку буде супроводжуватися загальним виконанням нормативних вимог НБВ щодо ліквідності;

– критичний депозитний ризик характеризується різким зниженням середньої величини коштів на рахунках клієнтів, що може істотно вплинути на стан ліквідності, а ускладнення з виконанням нормативів ліквідності можуть призвести до банкрутства банку.

Необхідно зазначити, що вклади на депозитні рахунки від фізичних та юридичних осіб поділяють на строкові вклади та вкладення до запитання. Такі депозити мають як переваги, так і певні недоліки. Строкові депозити, коли виплату відсотків клієнт отримує у чітко встановлені терміни, передбачають фіксований відсоток та характеризуються вищими відсотковими ставками. Але по таких вкладах не передбачене або обмежене дострокове вилучення коштів, що становить їх перевагу для банку у підтриманні його ліквідності.

Що ж до вкладів на вимогу, то вони не мають конкретного терміну, забезпечують клієнту вільний доступ до власних коштів та мають нижчі відсоткові ставки. В результаті такої невизначеності виникає потреба у формуванні резерву для підтримання ліквідності банку.

Найбільшу вигоду для комерційного банку складають довготермінові вкладення, оскільки вони мають найдовші терміни депозитних договорів, переважно від одного року, що забезпечує банківську установу джерелом довгострокових ресурсів.

Зауважимо, що більшою мірою в банківській системі України переважають залучені кошти на короткі терміни, оскільки населення надає перевагу короткотерміновим вкладам з можливістю пролонгації.

1.3. Теоретичні та методичні основи мінімізації депозитних ризиків банку

У теорії та практиці функціонування банків поняття «депозитний ризик» пов'язують з проблемами, що виникають у їх клієнтів. Так, в науковій літературі під депозитним ризиком (deposit risk) розуміють ризик можливого неповернення повністю або частково депозитних вкладів у зв'язку з банкрутством банку або іншої фінансової установи. Він пов'язаний з неправильною оцінкою і невдалим вибором банку (чи іншої фінансової установи) для здійснення депозитних операцій. Випадки реалізації депозитних ризиків зустрічаються не лише в нашій країні, але і в країнах з розвинутою ринковою економікою. Захист клієнта від втрати депозитного вкладу у разі банкрутства банку (чи іншої фінансової установи) здійснюється шляхом страхування депозитних вкладів (deposit insurance). У ряді країн з розвинутою ринковою економікою інтереси вкладників у розмірі певної суми або певного відсотка від суми вкладу автоматично захищені централізованими страховими фондами – в США: Федеральною корпорацією страхування депозитних вкладів (Federal Deposit Insurance Corporation); у Великобританії: Фондом захисту депозитних вкладів тощо [36, с. 190].

Але в системі ризиків, з якими стикаються банки, також є ризики, пов'язані з здійсненням їх депозитної діяльності. Існуючі визначення депозитних ризиків банку зводять їх розуміння до ймовірності понесення банком втрат через загрозу, або невпевненість в майбутньому, тобто дій суб'єкта господарювання за непрозорих, невизначених обставин, які можуть мати негативний вплив на рівень капіталу або надходжень банку. Очевидно, що в даному підході депозитні ризики банку пов'язуються лише з зовнішніми чинниками його формування. Але існує велика кількість суто внутрішніх дисбалансів функціонування банку, що також можуть призводити до наростання депозитних ризиків. Саме тому ми пропонуємо під депозитним ризиком банку розуміти його можливі втрати через нераціональне або непередбачене для банку використання залучених депозитних коштів. Крім цього депозитний ризик банку слід розглядати як сукупність декількох видів

ризиків: ризики втраченої вигоди, незбалансованої ліквідності, трансформаційні та процентні [36, с. 190-191].

Наростання депозитних ризиків втраченої вигоди в вітчизняних банках в останні роки обумовлені загальновідомими процесами погіршення соціально-економічної ситуації в країні, реформуванням банківської системи в Україні, конкуренція, відсутність зв'язків з іншими банками тощо. Саме тому постійне регулювання ризиків депозитних операцій банків має бути постійним, безперервним процесом впливу на їх рівень, спрямованим на їх обмеження і мінімізацію з боку Національного банку України. Як уже було зазначено, нині передача ризиків депозитних операцій банків здійснюється в процесі страхування депозитів, який має ряд суттєвих недоліків: суттєво порушуються права банків через їх обов'язкове включення до ФГВФО; сплата всіма банками однакових внесків до ФГВФО; низького розміру відшкодування втрат вкладників тощо. Все це потребує суттєвого перезавантаження вітчизняної системи страхування депозитів шляхом підвищення розміру відшкодування коштів вкладників з ФГВФО, урізноманітнення джерел накопичення його фінансових ресурсів, упровадження диференційованих ставок оплати регулярних зборів в ФГВФО залежно від фінансового стану банку тощо.

Прояв депозитного ризику незбалансованої ліквідності відбувається в ході реалізації вимог клієнтами банку щодо повернення вкладів. Він пов'язаний із ситуативною поведінкою клієнтів банку, обумовленою суб'єктивними мотивами, якими керується власник тимчасово вільних коштів, обираючи банк для розрахункового обслуговування чи розміщення в ньому коштів на депозитних (вкладних) рахунках, або обставинами, що спонукали клієнта достроково вилучити кошти з банку чи змінити вид депозитного (вкладного) рахунку [36, с. 191].

Враховуючи неможливість впливу банків на зовнішні чинники, що призводять до формування його депозитних ризиків незбалансованої ліквідності, банки з метою його мінімізації повинні посилювати ефективність продуктової та організаційної політики. Зокрема, у контексті вдосконалення депозитної політики

сучасних банків доцільно розширювати зарубіжну практику використання такого продукту як структурований депозит. Структурований депозит – це сукупність інвестиційного і депозитного продуктів, причому доходність першого прямо залежить від функціонування базового активу. В практиці зарубіжного банківського менеджменту існують дві основні умови, яким повинен відповідати структурований депозит: по-перше, має бути гарантоване забезпечення повернення усіх мобілізованих ресурсів клієнта, по-друге, клієнтам повинна забезпечуватися можливість отримати вищий інвестиційний доход за рівень інфляції і ставок по стандартних банківських вкладах. При цьому значна частка депозиту повинна розміщуватися банком у високонадійні фінансові інструменти з фіксованою доходністю

Депозитний ризик банку виникає в результаті неочікуваного зменшення його ресурсної, що може бути викликане непередбачуваним частковим або повним зняттям коштів з депозитних та поточних рахунків клієнтів. Депозитний ризик має двосторонній вплив як на банківську установу, так і на власника депозитного вкладу, а також є однією з причин банкрутства банку та втрати вкладником своїх коштів [4, с. 15].

Депозитна політика банку має на меті забезпечити банк ресурсами на певний час та за певною ціною. Її здійснення означає рішення двох протилежних завдань: стабільності ресурсної бази і мінімізація витрат з її формування. Ідеальний варіант передбачає ситуацію, коли довгострокові вклади є збалансованими довгостроковими депозитами. В іншому випадку, банк може постати перед проблемою подорожчання ресурсів та отримати збитки від довгострокового вкладення коштів.

Інша форма прояву ризику управління депозитними ресурсами – збитки у вигляді недоотриманих прибутків через необхідність одержати певний відсоток від обсягу ресурсної бази для розрахунково-касового обслуговування. Для банку це активи, що не приносять прибутку, їх розмір залежить від довіри до банку і держави, а також від структури клієнтури банку. Доцільно також звернути увагу на облік сезонних та місячних коливань. Неабияке значення має також фактор

розміщення ресурсної бази. Вважається, що при вкладенні 85% і більше суми депозитів банк проводить ризикову депозитну політику [4, с. 15]. Національний банк України зменшує цей ризик шляхом введення обов'язкового резервування частини залучених коштів залежно від терміну, на який укладено депозитний договір.

Причиною виникнення депозитного ризику є низка зовнішніх та внутрішніх факторів. Найбільш об'єктивно обумовлені групи чинників, а саме:

- зовнішні контрольовані (рівень довіри до банківського сектора);
- зовнішні не контрольовані (форс-мажорні обставини, що призводять до недоотримання доходу або до банкрутства фізичної особи, і як результат провокують суттєвий відтік депозитних вкладів населення, а саме – вплив політичного та валютного ризиків зміни в кон'юктурі міжнародних ринків банківських ресурсів та обмеження з боку законодавства зарубіжної країни щодо участі іноземних банків на вітчизняному банківському ринку)
- зовнішні частково контрольовані (розподілення доходів окремого особи чи домогосподарства через зміни в цінній та продуктивній політиці банку, а також в політиці рефінансування НБУ; стабільності національної грошової одиниці, рівень інфляції та ринковий ризик тощо);
- внутрішні – контрольовані, не контрольовані та частково контрольовані фактори впливу (політика залучення та утримання клієнтів; суб'єктивні мотиви фізичних осіб відносно розподілення доходів; довіри клієнтів) [9, с. 111].

Оскільки повністю уникнути ризиків неможливо, ними можна і потрібно управляти, знаходити ефективні методи та інструменти, які б забезпечили їхню мінімізацію. Процес управління ризиками є системним і пов'язаним із виявленням та аналізом ризику, розробкою і вжиттям необхідних заходів щодо його зниження та ефективного моніторингу. Найповніше управління ризиками можливе за умови розробки стратегії управління, яка має затверджуватися радою банку і включає визначення ризиків та перелік основних завдань управління ними та функціональну структуру такого управління.

Основні стратегічні напрями управління повинні опрацьовуватися через програму управління ризиками. Ця програма має передбачати можливість попередження їхнього виникнення і впровадження системи раннього реагування на ризики [13, с. 98]. Із цією метою при проведенні кожної значної за обсягом депозитної операції в банку доцільно впровадити прогноз-систему, за якої на стадії оцінки проекту проводиться всебічне дослідження операції та виявляється комплекс ризиків, що можуть виникнути. Виявлення ризиків на стадії прогнозування операцій дає можливість розробити комплекс дій для попередження виникнення ризиків та управління ними.

І, нарешті банк повинен мати схему дій (положення) на випадок надзвичайних ситуацій для прийняття керівництвом оперативних управлінських рішень у разі виникнення надзвичайних ситуацій та обставин, які можуть мати потенційно небезпечні наслідки для фінансової стійкості банку [13, с. 98].

На сьогоднішній день існує досить багато депозитних ризиків у банківській діяльності. Кожен з них має свої особливості і властивості. Вплив широкого кола банківських ризиків підриває надійність банків і рівень довіри населення до банківської системи, що, в свою чергу, може призвести до небезпеки переведення рахунку клієнта до іншого банку чи дострокового вилучення вкладу, або настає погіршення ліквідності (банкрутство), а це призводить до появи банківської кризи на всіх рівнях. Таким чином, повністю виключити ризики неможливо, але можна мінімізувати, або передбачити ти за допомогою ефективних методів та інструментів, які б забезпечили їхню мінімізацію [13, с. 98].

Нині до основних проблем, що обумовлюють дефіцит довгострокових банківських ресурсів, слід віднести: низький рівень довіри до банків, недостатній рівень розвитку небанківських фінансово кредитних інститутів і фондового ринку, високі кредитні ризики, недосконалість законодавчої бази у сфері секюритизації і заборук тощо. Але попри це, на нашу думку, у банківському секторі необхідно створювати умови для повноцінної реалізації банками функції трансформація короткострокових ресурсів в довгострокові, оскільки функції банку, як

фінансового посередника не обмежуються залученням довгострокових ресурсів для видачі довгострокових кредитів.

Головною причиною неможливості повноцінної трансформації ресурсів по термінах в Україні це - особливості системи управління ліквідністю банків. Вітчизняні банки нині підтримують власну ліквідність за рахунок великого обсягу добровільних резервів, оскільки у разі кризи їм не гарантована ресурсна підтримка НБУ.

Банківські депозити наразі залишаються найпопулярнішим та найдоступнішим способом вкладень, однак їх привабливість дещо нівелюється споживчою інфляцією.

Слід мати на увазі, що за умови інфляції одним із найбільш серйозних її наслідків є перерозподіл доходу, в тому числі й на розміщені на банківських рахунках кошти економічних суб'єктів. Інфляція знижує купівельну спроможність грошей, тому багато хто вважає, що від інфляції страждає все суспільство. Щоб з'ясувати, чи так це насправді, необхідно проаналізувати, як пов'язані між собою інфляція, номінальний дохід і реальний дохід на депозити, розміщені економічними суб'єктами в банках. Номінальний дохід на депозит – це дохід, який отримує власник депозитного рахунку в банку відповідно до ставки відсотка, передбаченого умовами депозитного договору. Реальний дохід на депозит – це номінальний дохід за вкладами фізичних осіб або депозитами юридичних осіб, скоригований на рівень споживчої чи виробничої інфляції відповідно [31, с. 137].

В умовах інфляції реальний дохід по вкладу (депозиту):

- знизиться в тому випадку, якщо номінальний дохід зростає темпами, нижчими від темпу інфляції;
- не зміниться, якщо номінальний дохід зростає тими ж темпами, що й інфляція;
- збільшиться, якщо номінальний дохід зростає швидше інфляції. Таким чином, дослідження довело, що не всі несуть втрати від інфляції.

Вважаємо, що при оцінюванні інфляційного ризику по депозитних операціях банків слід ураховувати таке:

1) відсоткові виплати по депозитних рахунках являють собою для вкладника відсотковий дохід, а для банку – відсоткові витрати;

2) задоволення інтересів банку та його вкладників (кредиторів) при одній і тій же ситуації, що склалася відносно темпів зміни відповідно відсоткових витрат (доходів) темпів інфляції, є протилежним: якщо вкладник виграє від різниці між цими показниками, то банк програє, і навпаки [31, с. 137].

Інфляційний ризик для особи, що розмістила свої кошти в банку, пов'язаний з інфляційним знеціненням вкладених коштів та виникає в тому випадку, коли процентна ставка закладами не покриває темпи інфляції. Навіть при повній ринковій свободі встановлення процентних ставок дрібні вкладники не в змозі домогтися встановлення процента, який перевищував би фактичний темп зростання цін. Негативний реальний процент при інфляції для таких вкладників швидше правило, ніж виняток.

Тому важливою особливістю депозитно-акумуляційної стратегії вітчизняних банків є її реалізація при рівні інфляції, що нерівномірно змінюється. Оскільки банк за своєю природою є посередником у фінансових операціях, при формуванні процентно-цінової стратегії можливі недооцінка та переоцінка інфляційного ризику, що зумовлює такі ситуації:

- банк;
- процентно-цінова стратегія формується таким чином, що у виграші виявляється процентно-цінова стратегія вигідна клієнтам банку.

Обидві ці ситуації погіршують становище банку. У першому випадку відбувається відтік клієнтів і банк втрачає свою клієнтську базу в середовищі не тільки вкладників, але й позичальників. У другому випадку збільшуються реальні відсоткові витрати, що негативно впливає на його фінансове становище і може закінчитися втратою фінансової стійкості й банкрутством [31, с. 137].

Для мінімізації депозитних ризиків трансформації сучасних банків доцільно передусім розширювати базу середньо - і довгострокових залучених коштів шляхом:

- удосконалення законодавчої бази, що передбачає неможливість дострокового вилучення термінового банківського вкладу;
- удосконалення системи рефінансування банків,
- забезпечення рівноправного доступу до ресурсів міжбанківського кредитування для всіх банків;
- подальший розвиток у рамках банківського сектора ринку облігаційних позик і таких фінансових інститутів, як страхові і пенсійні фонди;
- розширення можливостей випуску середньострокових цінних паперів і їх розміщення як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Необхідною умовою для цього є підвищення рівня прозорості банків і якості корпоративного управління;
- активне застосування економічних інструментів управління залученими ресурсами (різного роду обмеження на залишки коштів на рахунку, на термін розміщення депозиту, на суму внеску, розмір первинного і подальших внесків, на сумарні обороти по рахунку тощо); блокування (залишків або списання коштів); комісії; плату за обслуговування; відсоткові ставки; дисконт;
- введення в практику банківських операцій безвідкличних вкладів тощо. Заощадження населення виступають значимим джерелом формування кредитного потенціалу комерційних банків і є цінним ресурсом економічного розвитку, джерелом інвестування і кредитування галузей економіки. Проте депозитні операції не можна розглядати у ролі джерела довгострокових ресурсів банків [35, с. 199].

Висновки до розділу 1

Депозитна політика є фундаментальною складовою банківської діяльності та одним із ключових чинників стабільного функціонування як окремого комерційного банку, так і банківської системи загалом. Сутність депозитної політики полягає у комплексному поєднанні стратегічних цілей, тактичних інструментів і механізмів контролю за залученням коштів юридичних і фізичних

осіб, що дозволяє забезпечити збалансований розвиток банку в умовах мінливого економічного середовища.

Разом із тим встановлено, що депозитні ризики є невід'ємною складовою банківської діяльності та однією з ключових загроз фінансовій стійкості й ліквідності банку. Вони пов'язані з імовірністю неочікуваного скорочення ресурсної бази внаслідок вилучення коштів клієнтами з депозитних і поточних рахунків, що може мати суттєві негативні наслідки для платоспроможності банківської установи. Відсутність єдиного усталеного наукового підходу до визначення депозитного ризику зумовлює необхідність його подальшої систематизації з урахуванням специфіки пасивних операцій банку та поведінкових чинників вкладників.

Депозитні ризики мають багатофакторний і системний характер, а їх класифікація передбачає поділ на зовнішні та внутрішні. Зовнішні ризики формуються під впливом макроекономічних умов, інституційного середовища, політичної нестабільності та ситуативної поведінки клієнтів і практично не підлягають прямому контролю з боку банку. Внутрішні ж ризики залежать від якості депозитної політики, структури депозитного портфеля, строковості залучених коштів, ефективності процентної та ліквіднісної політики, а також рівня управлінських рішень. Саме поєднання цих чинників визначає рівень вразливості банку до відтоку коштів та втрати фінансової стійкості.

З огляду на неможливість повного усунення депозитних ризиків, забезпечення фінансової безпеки банку потребує системного та безперервного управління ними. Це передбачає формування чітко визначеної стратегії управління депозитними ризиками, впровадження ефективних механізмів моніторингу та прогнозування відтоку коштів, удосконалення трансформації ресурсів за строками та застосування комплексу економічних і організаційних інструментів, спрямованих на мінімізацію ризиків.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ АТ «УКРСИББАНК»

2.1. Економіко-організаційна характеристика АТ «УкрСиббанк»

АТ «УкрСиббанк» є одним із провідних універсальних банків України, чия діяльність охоплює всі головні сегменти банківського ринку. Банк був заснований у 1990 році та з моменту створення пройшов тривалий шлях становлення, поступово зміцнюючи свої позиції у фінансовій системі країни. На початковому етапі роботи банк функціонував як регіональна фінансова установа, однак у процесі розширення переліку послуг і клієнтської бази трансформувався у всеукраїнський банк [43].

Важливим етапом у розвитку АТ «УкрСиббанк» стало входження до складу міжнародної фінансової групи BNP Paribas, що суттєво вплинуло на подальшу стратегію та настанови його діяльності. Співпраця з одним із найбільших банківських конгломератів Європи забезпечила доступ до сучасних банківських технологій, передових методів управління ризиками та високих стандартів корпоративного керування. Це спричинило підвищення надійності банку та довіри з боку клієнтів і партнерів.

Упродовж наступних років АТ «УкрСиббанк» активно розвивав роздрібний і корпоративний бізнес, удосконалював продуктовий асортимент, розширював мережу відділень та впроваджував інноваційні банківські сервіси. Значна увага приділялася цифровому прогресу банківських процесів, розвитку дистанційного обслуговування та підвищенню якості клієнтського сервісу.

Внаслідок приєднання до міжнародної фінансової групи банк переглянув свої пріоритети розвитку, сфокусувавшись на піднесенні операційної дієвості, прозорості роботи та відповідності світовим регуляторним нормам. Припасування внутрішніх розпоряджень до стандартів BNP Paribas посприяло уніфікація бізнес-

процедур, зміцненню нагляду та вибудовуванню тривалої стратегії стійкого поступу.

Незважаючи на скрутні економічні умови та кризові явища у фінансовому секторі України, банк зумів зберегти стабільність діяльності, адаптуватися до змін регуляторного середовища та посилити систему управління ризиками. Це дозволило АТ «УкрСиббанк» утримувати конкурентні позиції на ринку банківських послуг та забезпечувати стійкий розвиток.

Станом на сьогодні АТ «УкрСиббанк» є стабільною фінансовою установою з багаторічним досвідом роботи, розвиненою організаційною структурою та широким спектром банківських продуктів і послуг для фізичних та юридичних осіб, що визначає його важливу роль у банківській системі України.

З присутністю у 64 країнах і територіях, маючи у команді майже 178 000 співробітників, BNP Paribas є лідером у сфері банківських та фінансових послуг у Європі.

Маючи світові можливості підтримки, Група володіє платформами та провідними бізнес-напрямами в Європі, а також має потужну присутність в Америці та Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Сьогодні АТ «УкрСиббанк» – це універсальний банк, який посідає перші рядки фінансових рейтингів в Україні та надає послуги міжнародного рівня.

Організаційна структура АТ «УкрСиббанк» сформована з урахуванням стандартів міжнародної групи BNP Paribas, яка є однією з провідних фінансових груп Європи. Тому система управління банку ґрунтується на принципах:

- чіткого розподілу повноважень між стратегічним, виконавчим та операційним рівнями;
- контрольованої централізації стратегічних рішень;
- децентралізації операційних функцій для підвищення швидкості обслуговування;
- пріоритету ризик-менеджменту, що забезпечує стабільність банку;
- прозорості та підзвітності всіх структурних підрозділів.

Розглянемо структуру власності банку на рисунку 2.1 :

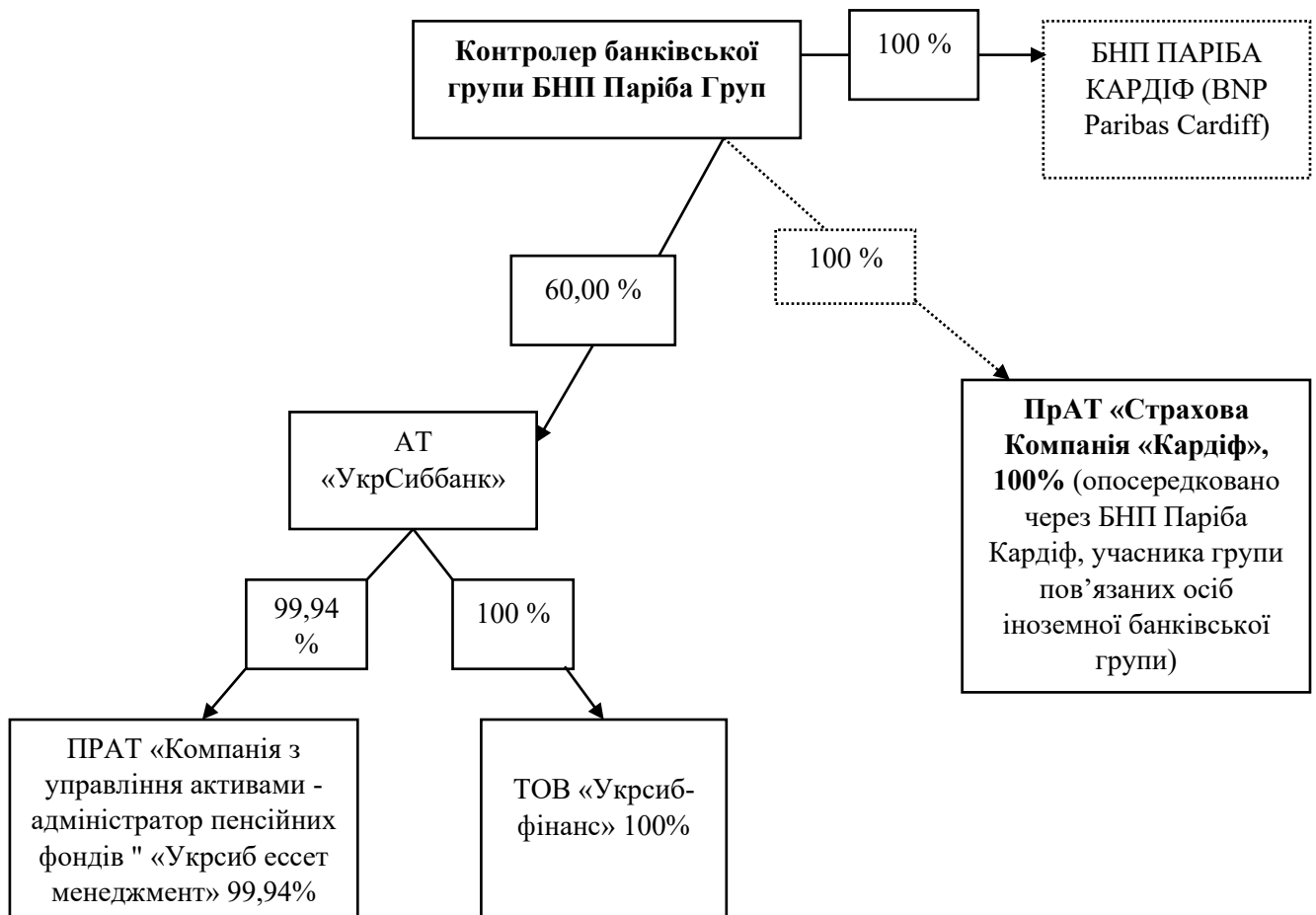

Рис 2.1 Схематичне зображення власності АТ «УкрСиббанк»

Джерело: [43]

Структура власності, зображена на схемі, демонструє, як побудовані корпоративні взаємовідносини всередині банківської групи АТ «УкрСиббанк» та компаній, пов'язаних із групою BNP Paribas. У центрі цієї структури знаходиться АТ «УкрСиббанк», який виступає ключовою ланкою українського сегмента міжнародної фінансової групи.

Над банком розташований контролер банківської групи — BNP Paribas Group, яка володіє 60% акцій банку. Це означає, що саме BNP Paribas визначає стратегічні напрями розвитку АТ «УкрСиббанк» і має вирішальний вплив на управлінські рішення. Поряд із цим у структуру входить також іноземна компанія BNP Paribas Cardif, яка володіє 100% акцій ПрАТ «Страхова компанія «Кардіф». Зв'язок між цими компаніями показаний як опосередкований, тобто страховий

бізнес є частиною міжнародної групи BNP Paribas, але не підпорядковується безпосередньо банку в Україні.

Нижче в структурі розташовані дочірні компанії вже самого АТ «УкрСиббанк». Однією з них є ПрАТ «Компанія з управління активами – адміністратор пенсійних фондів "УкрСиб Ессет Менеджмент"», у якій банк володіє 99,94% акцій. Це фактично робить компанію повністю контрольованою АТ «УкрСиббанк» і дозволяє банку управляти напрямками інвестиційних та пенсійних продуктів.

Друга дочірня структура — ТОВ «Укрсіб-Фінанс», частка банку в якій становить 100%. Це означає повний контроль над діяльністю компанії, що зазвичай пов'язана з фінансовим сервісом, підтримкою банківських операцій або додатковими фінансовими послугами всередині групи.

Таким чином, структура власності демонструє чітку вертикаль управління: від міжнародного контролера — BNP Paribas Group — через центральний український актив у вигляді АТ «УкрСиббанк» до його дочірніх компаній, які забезпечують розширення спектра фінансових послуг.

Сформована система управління АТ «УкрСиббанк» виглядає досить ефективною завдяки чітко визначеному розподілу повноважень, принципам корпоративного управління та належному контролю за прийняттям управлінських рішень. Вона створює сприятливі організаційні умови для стабільної роботи банку. Однак, важливо оцінювати управлінську діяльність не лише з організаційної перспективи, а також шляхом аналізу ключових економічних показників, які свідчать про фінансовий стан та стійкість банку.

У зв'язку з цим наступним кроком нашого дослідження стане аналіз економічних показників діяльності АТ «УкрСиббанк». Варто розпочати цей аналіз із оцінки капіталу банку, адже ці дані є основними для визначення фінансової надійності установи, її здатності виконувати зобов'язання перед вкладниками та кредиторами, а також для забезпечення подальшого розвитку відповідно до обраної стратегії.

Розглянемо та проаналізуємо дану таблицю 2.1:

Таблиця 2.1

Аналіз власного капіталу АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
Статутний капітал	5 069 262	5 069 262	5 118 771	5 118 771	0	49 509	0	0	0,98	0
Емісійний дохід	811 229	811 229	957 787	957 787	0	146 558	0	0	18,07	0
Нерозподілений прибуток	3 697 265	7 269 447	11 471 648	15 514 132	3 572 182	4 202 201	4042484	96,62	57,81	35,24
Загальна сума власного капіталу, що відноситься до власників материнського підприємства	9 577 756	13 149 938	17 548 206	21 590 690	3 572 182	4 398 268	4042484	37,30	33,45	23,04
Частки участі, що не забезпечують контролю	31	31	31	31	0	0	0	0	0	0
Загальна сума власного капіталу	9 577 787	13 149 969	17 548 237	21 590 721	3 572 182	4 398 268	4042484	37,30	33,45	23,04

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Статутний капітал АТ «УкрСиббанк» у 2021–2022 роках залишався незмінним на рівні 5 069 262 тис. грн. У 2023 році він зріс до 5 118 771 тис. грн, абсолютне відхилення становило +49 509 тис. грн, або +0,98%. У 2024 році змін не відбулося. Зростання статутного капіталу у 2023 році свідчить про додаткову капіталізацію банку та посилення його фінансової стійкості з боку власників.

Емісійний дохід у 2021–2022 роках не змінювався і становив 811 229 тис. грн. У 2023 році показник зріс до 957 787 тис. грн, що відповідає абсолютному приросту на 146 558 тис. грн та відносному зростанню на 18,07%. У 2024 році обсяг емісійного доходу залишився на тому ж рівні. Така динаміка може свідчити про проведення операцій з додаткового розміщення акцій або переоцінку власного капіталу банку.

Нерозподілений прибуток демонструє стійку позитивну динаміку протягом усього досліджуваного періоду. У 2021 році його обсяг становив 3 697 265 тис. грн, у 2022 році зріс до 7 269 447 тис. грн. У 2023 році показник збільшився до 11 471 648 тис. грн, а у 2024 році — до 15 514 132 тис. грн. Це свідчить про стабільну прибуткову діяльність банку та ефективне управління фінансовими результатами.

Загальна сума власного капіталу, що відноситься до власників материнського підприємства, зросла з 9 577 756 тис. грн у 2021 році до 13 149 938 тис. грн у 2022 році. Абсолютне відхилення становило +3 572 182 тис. грн, або +37,30%. У 2023 році показник зріс до 17 548 206 тис. грн, а у 2024 році — до 21 590 690 тис. грн. Така динаміка відображає загальне зміцнення власного капіталу банку та підвищення його фінансової стабільності.

Частки участі, що не забезпечують контролю, протягом 2021–2024 років залишалися незмінними на рівні 31 тис. грн. Відсутність змін за даною статтею свідчить про стабільну структуру власності банку та відсутність суттєвих змін у складі міноритарних акціонерів.

Загальна сума власного капіталу банку у 2021 році становила 9 577 787 тис. грн і зросла до 13 149 969 тис. грн у 2022 році. У 2023 році показник досяг 17 548 237 тис. грн, а у 2024 році — 21 590 721 тис. грн. Загалом зростання власного капіталу відбулося переважно за рахунок накопичення нерозподіленого прибутку,

що є позитивною ознакою фінансової надійності та стійкого розвитку АТ «УкрСиббанк».

Розглянемо показники зобов'язань банку у таблиці 2.2.

Кошти банків у 2021 році становили 2 288 784 тис. грн, а у 2022 році скоротилися до 1 784 280 тис. грн, зменшившись на 504 504 тис. грн, що відповідає зниженню на 22,03%. У 2023 році обсяг коштів банків знизився до 1 448 000 тис. грн, скорочення порівняно з попереднім роком становило 336 280 тис. грн, або 18,83%. У 2024 році показник продовжив зменшуватися і досяг 1 173 000 тис. грн, що на 275 000 тис. грн менше, ніж у 2023 році. Така динаміка свідчить про поступове зниження залежності банку від міжбанківського фінансування.

Похідні фінансові зобов'язання у 2021 році становили 12 040 603 тис. грн, проте у 2022 році їх обсяг різко скоротився до 1 603 000 тис. грн, зменшившись на 10 437 603 тис. грн, що означає спад на 86,69%. У 2023 році відбулося суттєве зростання цього показника до 89 856 000 тис. грн, при цьому приріст порівняно з 2022 роком склав 88 253 000 тис. грн, або 5505,49%. У 2024 році обсяг похідних фінансових зобов'язань зменшився до 19 613 000 тис. грн, скоротившись на 70 243 000 тис. грн, що відповідає падінню на 78,17%.

Кошти клієнтів у 2021 році становили 66 935 178 тис. грн і у 2022 році зросли до 93 635 053 тис. грн, збільшившись на 26 699 875 тис. грн, що відповідає приросту на 39,89%. У 2023 році показник зріс до 119 531 297 тис. грн, при цьому приріст за рік становив 25 896 244 тис. грн, або 27,66%. У 2024 році обсяг коштів клієнтів досяг 144 301 249 тис. грн, що на 24 769 952 тис. грн більше порівняно з 2023 роком. Зростання коштів клієнтів підтверджує підвищення довіри до банку та ефективність його депозитної політики.

Орендні зобов'язання у 2021 році становили 183 637 078 тис. грн, а у 2022 році скоротилися до 145 078 000 тис. грн, зменшившись на 38 559 078 тис. грн, що відповідає зниженню на 21,00%. У 2023 році обсяг орендних зобов'язань зменшився до 122 399 000 тис. грн, скорочення становило 22 679 000 тис. грн, або 15,63%.

Аналіз зобов'язань АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
Кошти банків	2 288	1 784	1 448	1 173	-504	-336	-275	-22,03	-18,83	-18,99
Похідні фінансові зобов'язання	12 040	1 603	89 856	19 613	-10 437	88 253	-70243	-86,69	5505,49	-78,17
Кошти клієнтів	66 935 178	93 635 053	119 531 297	144 301 249	26 699 875	25 896 244	24769952	39,89	27,66	20,72
Орендні зобов'язання	183 637	145 078	122 399	128 106	-38 559	-22 679	5707	-21,00	-15,63	4,66
Поточні податкові зобов'язання	113 659	290 299	3 207 329	1 469 956	176 640	2 917 030	-1737373	155,41	1004,84	-54,17
Інші фінансові зобов'язання	990 837	951 251	1 230 252	1 382 968	-39 586	279 001	152716	-4,00	29,33	12,41
Інші нефінансові зобов'язання	202 943	263 988	304 376	282 360	61 045	40 388	-22016	30,08	15,30	-7,23
Загальна сума зобов'язань	68 440 582	95 289 056	124 486 957	147 585 425	26 848 474	29 197 901	23098468	39,23	30,64	18,55

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

У 2024 році показник зріс до 128 106 000 тис. грн, збільшившись на 5 707 000 тис. грн, що відповідає приросту на 4,66%. Така динаміка може свідчити про оптимізацію орендних витрат із частковим відновленням у 2024 році.

Поточні податкові зобов'язання у 2021 році становили 113 659 299 тис. грн. У 2022 році їх обсяг зріс до 290 299 000 тис. грн, збільшившись на 176 640 000 тис. грн, що відповідає зростанню на 155,41%. У 2023 році показник різко підвищився до 3 207 329 000 тис. грн, при цьому приріст становив 2 917 030 000 тис. грн, або 1004,84%. У 2024 році обсяг поточних податкових зобов'язань скоротився до 1 469 956 000 тис. грн, зменшившись на 1 737 373 000 тис. грн, що означає зниження на 54,17%.

Інші фінансові зобов'язання у 2021 році становили 990 837 951 тис. грн. У 2022 році показник зменшився до 951 251 000 тис. грн, скоротившись на 39 586 951 тис. грн, що відповідає зниженню на 4,00%. У 2023 році обсяг інших фінансових зобов'язань зріс до 1 230 252 000 тис. грн, при цьому приріст становив 279 001 000 тис. грн, або 29,33%. У 2024 році показник збільшився до 1 382 968 000 тис. грн, що на 152 716 000 тис. грн більше порівняно з попереднім роком і відповідає зростанню на 12,41%.

Інші нефінансові зобов'язання у 2021 році становили 202 943 263 тис. грн. У 2022 році їх обсяг зріс до 263 988 000 тис. грн, збільшившись на 61 045 000 тис. грн, що означає приріст на 30,08%. У 2023 році показник підвищився до 304 376 000 тис. грн, при цьому зростання становило 40 388 000 тис. грн, або 15,30%. У 2024 році обсяг інших нефінансових зобов'язань скоротився до 282 360 000 тис. грн, зменшившись на 22 016 000 тис. грн, що відповідає зниженню на 7,23%.

Загальна сума зобов'язань банку у 2021 році становила 68 440 582 056 тис. грн і у 2022 році зросла до 95 289 056 000 тис. грн, збільшившись на 26 848 474 тис. грн, що відповідає приросту на 39,23%.

У 2023 році загальний обсяг зобов'язань досяг 124 486 957 000 тис. грн, при цьому відхилення становило 29 197 901 тис. грн, або 30,64%. У 2024 році показник зріс до 147 585 425 000 тис. грн, збільшившись на 23 098 468 тис. грн, що відповідає зростанню на 18,55%. Загалом збільшення зобов'язань відбулося

переважно за рахунок коштів клієнтів, що є позитивною тенденцією для розвитку банку.

Розглянемо таблицю 2.3 для подальшого аналізу активів банку.

Готівка АТ «УкрСиббанк» у 2021 році становила 2 723 482 тис. грн. У 2022 році її обсяг дещо скоротився до 2 695 862 тис. грн, зменшившись на 27 620 тис. грн. У 2023 році відбулося суттєвіше скорочення готівки до 1 909 485 тис. грн, що на 786 377 тис. грн менше порівняно з 2022 роком і означає спад на 29,17%. У 2024 році показник зріс до 2 390 037 тис. грн, збільшившись на 480 552 тис. грн, або на 25,17%, що свідчить про відновлення ліквідних активів.

Кошти обов'язкових резервів у Національному банку України та короткострокові розміщення в НБУ у 2021 році становили 3 227 053 тис. грн. У 2022 році їх обсяг зріс до 5 282 421 тис. грн, збільшившись на 2 055 368 тис. грн, або ж на 63,69%. У 2023 році показник різко підвищився до 11 899 009 тис. грн, приріст становив 6 616 588 тис. грн, або 125,26%. У 2024 році обсяг коштів досяг 12 079 802 тис. грн, збільшившись на 180 793 тис. грн, що відповідає незначному зростанню на 1,52%. Така динаміка свідчить про посилення уваги банку до збереження ліквідності.

Кореспондентські рахунки, депозити та кредити, надані іншим банкам, у 2021 році становили 10 523 207 тис. грн. У 2022 році їх обсяг різко зріс до 34 439 848 тис. грн, збільшившись на 23 916 641 тис. грн, або на 227,28%. У 2023 році показник зменшився до 28 632 072 тис. грн, скоротившись на 5 807 776 тис. грн, або на 16,86%. У 2024 році обсяг цих активів знову зріс до 40 862 447 тис. грн, збільшившись на 12 230 375 тис. грн, що відповідає зростанню на 42,72%.

Кредити та аванси банкам у 2021 році становили 13 609 427 тис. грн. У 2022 році їх обсяг різко скоротився до 379 898 тис. грн, зменшившись на 13 229 529 тис. грн. У 2023 році показник практично зійшов нанівець і становив 20 тис. грн, скоротившись ще на 379 878 тис. грн, або на 99,99%. У 2024 році обсяг кредитів та авансів банкам залишився незмінним, що свідчить про фактичне припинення цього напрямку діяльності.

Аналіз активів АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
Готівка	2 723 482	2 695 862	1 909 485	2 390 037	-27 620	-786 377	480552	-1,01	-29,17	25,17
Кошти обов'язкових резервів у НБУ і короткострокові розміщення в НБУ	3 227 053	5 282 421	11 899 009	12 079 802	2 055 368	6 616 588	180793	63,69	125,26	1,52
Кореспондентські рахунки, депозити та кредити овернайт у банках	10 523 207	34 439 848	28 632 072	40 862 447	23 916 641	-5 807 776	12230375	227,28	-16,86	42,72
Кредити та аванси банкам	13 609 427	379 898	20	20	-13 229 529	-379 878	0	-97,21	-99,99	0,00
Похідні фінансові активи	4 924	0	14 096	9764	-4 924	14 096	-4332	-100,00		-30,73
Кредити та аванси клієнтам	28459815	14746900	11 237 375	124 752 406	-13 712 915	-3 509 525	113515031	-48,18	-23,80	1010,16
Інвестиції в цінні папери	16 694 530	45 696 409	82 999 939	95 065 496	29 001 879	37 303 530	12065557	173,72	81,63	14,54
Основні засоби	1328922	1309552	1 856 159	2 275 761	-19 370	546 607	419602	-1,46	41,74	22,61
Інвестиційна нерухомість	4	0	340	321	-4	340	-19	-100,00	100	-5,59
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	527 676	729 097	832 695	876 510	201 421	103 598	43815	38,17	14,21	5,26
Відстрочені податкові активи	115556	110380	216 626	211 909	-5 176	106 246	-4717	-4,48	96,25	-2,18
Активи із права користування	192 993	150 760	124 814	129 298	-42 233	-25 946	4484	-21,88	-17,21	3,59
Інші фінансові активи	275 724	2 147 251	2 076 789	2 287 795	1 871 527	-70 462	211006	678,77	-3,28	10,16
Інші нефінансові активи	335 056	750 647	235 778	511 740	415 591	-514 869	275962	124,04	-68,59	117,04
Загальна сума активів	78 018 369	108 439 025	142 035 194	169 176 146	30 420 656	33 596 169	27140952	38,99	30,98	19,11

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Похідні фінансові активи у 2021 році становили 4 924 тис. грн. У 2022 році вони були відсутні. У 2023 році обсяг похідних фінансових активів зріс до 14 096 тис. грн, що свідчить про відновлення операцій з деривативами. У 2024 році показник зменшився до 9 764 тис. грн, скоротившись на 4 332 тис. грн, що відповідає зниженню на 30,73%.

Кредити та аванси клієнтам у 2021 році становили 28 459 815 тис. грн. У 2022 році їх обсяг скоротився до 14 746 900 тис. грн, зменшившись на 13 712 915 тис. грн, на 48,18%. У 2023 році показник знизився до 11 237 375 тис. грн. У 2024 році обсяг кредитів та авансів клієнтам різко зріс до 124 752 406 тис. грн, збільшившись на 113 515 031 тис. грн. Така динаміка свідчить про активізацію кредитної діяльності банку.

Інвестиції в цінні папери у 2021 році становили 16 694 530 тис. грн. У 2022 році їх обсяг зріс до 45 696 409 тис. грн, збільшившись на 29 001 879 тис. грн, чи на 173,72%. У 2023 році показник підвищився до 82 999 939 тис. грн. У 2024 році інвестиції зросли до 95 065 496 тис. грн, збільшившись на 12 065 557 тис. грн, що відповідає зростанню на 14,54%. Це свідчить про диверсифікацію активів і підвищення ролі інвестиційного портфеля.

Основні засоби у 2021 році становили 1 328 922 тис. грн. У 2022 році їх обсяг незначно скоротився до 1 309 552 тис. грн, зменшившись на 19 370 тис. грн, або на 1,46%. У 2023 році показник зріс до 1 856 159 тис. грн, збільшившись на 546 607 тис. грн, що відповідає зростанню на 41,74%. У 2024 році обсяг основних засобів досяг 2 275 761 тис. грн, збільшившись на 419 602 тис. грн, або на 22,61%.

Інвестиційна нерухомість у 2021 році становила 4 тис. грн. У 2022 році цей актив був відсутній. У 2023 році обсяг інвестиційної нерухомості зріс до 340 тис. грн. У 2024 році показник дещо скоротився до 321 тис. грн, зменшившись на 19 тис. грн, що відповідає зниженню на 5,59%.

Нематеріальні активи за винятком гудвілу у 2021 році становили 527 676 тис. грн. У 2022 році їх обсяг зріс до 729 097 тис. грн. У 2023 році показник підвищився до 832 695 тис. грн, при цьому приріст становив 103 598 тис. грн, або

14,21%. У 2024 році нематеріальні активи зросли до 876 510 тис. грн, збільшившись на 43 815 тис. грн, що відповідає зростанню на 5,26%.

Відстрочені податкові активи у 2021 році становили 115 556 тис. грн. У 2022 році їх обсяг зменшився до 110 380 тис. грн, скоротившись на 5 176 тис. грн, що відповідає зниженню на 4,48%. У 2023 році показник зріс до 216 626 тис. грн. У 2024 році обсяг відстрочених податкових активів дещо скоротився до 211 909 тис. грн.

Активи з права користування у 2021 році становили 192 993 тис. грн. У 2022 році їх обсяг скоротився до 150 760 тис. грн, зменшившись на 42 233 тис. грн, що відповідає зниженню на 21,88%. У 2023 році показник зменшився до 124 814 тис. грн, скорочення становило 25 946 тис. грн, або 17,21%. У 2024 році активи з права користування зросли до 129 298 тис. грн.

Інші фінансові активи у 2021 році становили 275 724 тис. грн. У 2022 році їх обсяг різко зріс до 2 147 251 тис. грн, збільшившись на 1 871 527 тис. грн, що відповідає зростанню на 678,77%. У 2023 році показник дещо зменшився до 2 076 789 тис. У 2024 році обсяг інших фінансових активів зріс до 2 287 795 тис. грн, збільшившись на 211 006 тис. грн, що відповідає зростанню на 10,16%.

Інші нефінансові активи у 2021 році становили 335 056 тис. грн. У 2022 році їх обсяг зріс до 750 647 тис. грн.

У 2023 році показник скоротився до 235 778 тис. грн, зменшившись на 514 869 тис. грн, що відповідає зниженню на 68,59%. У 2024 році обсяг інших нефінансових активів зріс до 511 740 тис. грн, збільшившись на 275 962 тис. грн, що відповідає зростанню на 117,04%.

Загальна сума активів банку у 2021 році становила 78 018 369 тис. грн. У 2022 році вона зросла до 108 439 025 тис. грн. У 2023 році обсяг активів досяг 142 035 194 тис. грн. У 2024 році загальна сума активів зросла до 169 146 146 тис. грн, збільшившись на 27 140 952 тис. грн, що відповідає зростанню на 19,11%.

Проаналізуємо доходи банку за допомогою таблиці 2.4:

Таблиця 2.4

Аналіз доходів АТ «УкрСиббанк» за 2021-2024 рр., тис грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
Процентні доходи	3 968 214	9 024 059	13 002 124	14 025 315	5 055 845	3 978 065	1 023 191	127,41	44,08	7,87
Комісійні доходи	2 662 213	2 379 614	2 629 984	2 934 028	-282 599	250 370	304 044	-10,62	10,52	11,56
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою	600 136	1 251 681	1 131 139	593 074	651 545	-120 542	-538 065	108,57	-9,63	-47,57
Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти	-	331 864	146 802	387 338	331 864	-185 062	240 536	100	-55,76	163,85
Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	25 914	300 185	106 896	110 904	274 271	-193 289	4 008	1058,39	-64,39	3,75
Чисті доходи від банківської діяльності	6 060 756	11 969 898	14 678 251	14 545 587	5 909 142	2 708 353	-132 664	97,50	22,63	-0,90
Інші прибутки	23 525	0	8 666	4 308	-31 485	8666	-4 358	-133,84	100	-50,29
Загальна сума сукупного доходу	1 410 650	3 572 182	4 218 861	4 042 484	2 161 532	646 679	-176 377	153,23	18,10	-4,18

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Процентні доходи упродовж 2021–2024 років зростали: з 3 968 214 тис. грн у 2021 році до 14 025 315 тис. грн у 2024 році. Найсуттєвіше зростання відбулося у 2022 році, коли абсолютне відхилення становило 5 055 845 тис. грн, що відповідало приросту на 127,41%. Така динаміка свідчить про активне нарощення кредитних операцій банку та ефективну процентну політику в умовах змінної макроекономічної ситуації.

Комісійні доходи банку в цілому також мали позитивну динаміку. У 2021 році їх обсяг становив 2 662 213 тис. грн, у 2022 році відбулося незначне скорочення на 282 599 тис. грн, що відповідало зниженню на 10,62%. У 2023 році комісійні доходи збільшилися на 250 370 тис. грн, а у 2024 році — ще на 304 044 тис. грн, що свідчить про розширення спектра банківських послуг та активізацію розрахунково-касових операцій.

Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою у 2021 році становив 600 136 тис. грн, а у 2022 році зріс до 1 251 681 тис. грн. Абсолютне відхилення склало 651 545 тис. грн, що відповідало зростанню на 108,57%. У 2023 році показник зменшився на 120 542 тис. грн, а у 2024 році скорочення стало ще більш суттєвим — на 538 065 тис. грн.

Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти у 2022 році становив 331 864 тис. грн, тоді як у 2023 році зафіксовано зменшення на 185 062 тис. грн. Водночас у 2024 році показник зріс на 240 536 тис. грн, що відповідає приросту на 163,85%. Така динаміка свідчить про відновлення позитивного впливу курсових змін на фінансові результати банку

Чистий прибуток від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток у 2021 році становив 25 914 тис. грн, а у 2022 році зріс до 300 185 тис. грн. Проте у 2023 році показник зменшився на 193 289 тис. грн, що відображає зниження активності або переоцінку інвестиційних операцій. У 2024 році спостерігалось незначне відновлення на рівні 4 008 тис. грн, що свідчить про стабілізацію даного напрямку діяльності.

Чисті доходи від банківської діяльності зросли з 6 060 756 тис. грн у 2021 році до 14 545 587 тис. грн у 2024 році.

Найбільший приріст припав на 2022 рік і становив 5 909 142 тис. грн, що свідчить про значне розширення основної діяльності банку. Водночас у 2024 році спостерігалось незначне зниження на 132 664 тис. грн, що може вказувати на зростання витрат або зниження маржі.

Прибуток від операційної діяльності у 2021–2023 роках демонстрував стрімке зростання, зокрема у 2023 році абсолютне відхилення склало 4 222 832 тис. грн. Однак у 2024 році показник скоротився на 353 367 тис. грн, що може бути наслідком підвищення операційних витрат або погіршення зовнішніх економічних умов.

Інші прибутки (збитки) у 2021 році становили 23 525 тис. грн, тоді як у 2022 році показник дорівнював нулю, що означає скорочення на 31 485 тис. грн. У 2023 році зафіксовано зростання на 8 666 тис. грн, однак у 2024 році обсяг інших прибутків зменшився на 4 358 тис. грн, що свідчить про нестабільний характер цього джерела доходів.

Прибуток (збиток) до оподаткування у 2021 році становив 1 738 971 тис. грн і у 2022 році зріс на 2 612 541 тис. грн. У 2023 році приріст склав 4 239 458 тис. грн, що свідчить про суттєве покращення фінансових результатів банку. У 2024 році показник зменшився на 357 725 тис. грн, що може бути пов'язано зі зростанням витрат або зменшенням окремих видів доходів.

Проаналізуємо витрати банку у таблиці 2.5.

Процентні витрати у 2021–2024 роках мали нестабільну динаміку. У 2022 році вони незначно скоротилися на 2 696 тис. грн, що відповідало зниженню на 0,86%. Водночас у 2023 році процентні витрати суттєво зросли на 694 736 тис. грн, або на 224,72%, що свідчить про подорожчання ресурсної бази банку. У 2024 році зростання витрат продовжилося, і абсолютне відхилення склало 1 167 616 тис. грн, що відповідало приросту на 116,31%.

Комісійні витрати у 2021 році становили 648 965 тис. грн, а у 2022 році зросли на 130 627 тис. грн. У 2023 році комісійні витрати продовжили збільшуватися, і абсолютне відхилення склало 195 685 тис. грн.

Таблиця 2.5

Аналіз витрат АТ «УкрСиббанк» за 2021-2024 рр., тис грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
Процентні витрати	-311 850	-309 154	-1 003 890	-2 171 506	2 696	-694 736	-1 167 616	-0,86	224,72	116,31
Комісійні витрати	-648 965	-779 592	-975 277	-1 170 129	-130 627	-195 685	-194 852	20,13	25,10	19,98
Чистий збиток від переоцінки іноземної валюти	-86 922	0	0	0	86 922	0	0	-100	0	0
Збиток, що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю	-52 851	-2 579	-33 244	-78	50 272	-30 665	33 166	-95,12	1189,03	-99,77
Інші операційні витрати	-95 133	-226 180	-331 298	-159 492	-131 047	-105 118	171 806	137,75	46,48	-51,86
Витрати на виплати працівникам	-2 300 721	-2 551 707	-3 106 468	-3 494 229	-250 986	-554 761	-387 761	10,91	21,74	12,48
Інші адміністративні та операційні витрати	-1 205 190	-1 332 602	-1 775 890	-1 983 721	-127 412	-443 288	-207 831	10,57	33,26	11,70
Амортизаційні витрати	-522 256	-592 251	-723 663	-867 262	-69 995	-131 412	-143 599	13,40	22,19	19,84
Збиток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності визнані згідно з МСФЗ 9	-317 143	-3 133 866	-137 325	-49 434	-2 816 723	2 996 541	87 891	888,16	-95,62	-64,00
Витрати на сплату податку	-328 321	-779 330	-4 372 109	-4 190 761	-451 009	-3 592 779	181 348	137,37	461,01	-4,15

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

У 2024 році темпи зростання дещо сповільнилися, проте витрати все одно зросли на 194 852 тис. грн, що свідчить про активізацію операцій, пов'язаних із розрахунково-касовим обслуговуванням та платіжними сервісами.

Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти у 2021 році мав від'ємне значення на рівні 86 922 тис. грн, однак у 2022 році ситуація покращилася, оскільки зафіксовано зростання на 86 922 тис. грн і досягнення нульового значення. У 2023–2024 роках показник залишався незмінним, що свідчить про нейтралізацію впливу валютної переоцінки на витрати банку.

Збиток, що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю, у 2022 році скоротився на 50 272 тис. грн, що відповідало зменшенню на 95,12%. У 2023 році показник зріс на 30 665 тис. грн, що свідчить про тимчасове погіршення результатів таких операцій. Водночас у 2024 році спостерігалось повторне зменшення збитків на 33 166 тис. грн, що відображає стабілізацію роботи з фінансовими активами.

Інші операційні доходи та витрати упродовж аналізованого періоду мали негативну динаміку. У 2022 році витрати зросли на 131 047 тис. грн, у 2023 році — ще на 105 118 тис. грн, а у 2024 році відбулося часткове скорочення на 171 806 тис. грн. Така динаміка свідчить про спроби банку оптимізувати непрямі операційні витрати.

Витрати на виплати працівникам послідовно зростали впродовж усього періоду. У 2022 році вони збільшилися на 250 986 тис. грн, у 2023 році — на 554 761 тис. грн, а у 2024 році — ще на 387 761 тис. грн. Це може свідчити як про зростання чисельності персоналу, так і про підвищення рівня оплати праці з метою утримання кваліфікованих кадрів.

Інші адміністративні та операційні витрати також демонстрували тенденцію до зростання. У 2022 році абсолютне відхилення становило 127 412 тис. грн, у 2023 році — 443 288 тис. грн, а у 2024 році — 207 831 тис. грн. Це вказує на збільшення витрат, пов'язаних із забезпеченням поточної діяльності банку.

Амортизаційні витрати зростали щороку. У 2022 році вони збільшилися на 69 995 тис. грн, у 2023 році — на 131 412 тис. грн, а у 2024 році — ще на 143 599

тис. грн. Така динаміка свідчить про оновлення основних засобів та нематеріальних активів банку.

Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитків від зменшення корисності у 2022 році скоротився на 2 816 723 тис. грн, що відповідало різкому погіршенню показника. У 2023 році ситуація суттєво покращилася, оскільки прибуток зріс на 2 996 541 тис. грн. Проте у 2024 році знову відбулося зниження на 87 891 тис. грн, що свідчить про нестабільність кредитного ризику.

Витрати на сплату податку на прибуток у 2022 році зросли на 451 009 тис. грн, у 2023 році — різко збільшилися на 3 592 779 тис. грн, що відповідало суттєвому зростанню податкового навантаження. У 2024 році податкові витрати скоротилися на 181 348 тис. грн, що може бути наслідком зменшення прибутковості банку.

2.2. Аналіз депозитної політики АТ «УкрСиббанк»

Головним завданням банківського менеджменту у сфері залучення грошових коштів є створення оптимальної ресурсної бази, яка дозволяє підтримувати стабільний рівень доходів при мінімальних витратах на її формування. Це передбачає, що характер активних операцій та попит на них обумовлюють необхідність відповідного ресурсного забезпечення. У цьому контексті ключове значення мають структура та обсяги ресурсів банку, насамперед депозитних. Таким чином, ефективна депозитна діяльність є важливим аспектом роботи банківського менеджменту, а розробка депозитної політики стає основою забезпечення конкурентних переваг банку на фінансовому ринку.

Банківська діяльність здійснюється на основі певних принципів, серед яких особливої уваги заслуговує принцип ефективного використання залучених коштів. Згідно з цим принципом, ресурси банку повинні не лише зберігатися, а й приносити дохід у вигляді депозитного відсотка, що є частиною загального приросту авансованих коштів (позичкового відсотка). Це є надзвичайно важливим для оцінки ефективності депозитної політики, оскільки своєчасне повернення коштів можливо лише за умови їх правильного використання.

Водночас втілення засади дієвого використання залучених активів нерозривно пов'язане з потребою гарантування відповідного рівня płynності та зменшення загроз, насамперед депозитних. Надмірна зосередженість активів у короткострокових чи хистких внесках може посилювати небезпеку відпливу грошей і зле впливати на фінансову сталість банку. Тому депозитна стратегія має формуватися з огляду на балансування дохідності, надійності та płynності, а також пристосування до змін загальноекономічних умов. У цьому аспекті важливого значення набуває запровадження дієвих механізмів керування депозитними ризиками та передбачення дій вкладників, що дає змогу банку утримувати стійкість ресурсної основи й гарантувати неперервність провідних операцій.

Крім того, ефективне управління залученими коштами передбачає постійний моніторинг структури депозитного портфеля та чутливості вкладників до змін процентних ставок і макроекономічних факторів. Застосування прогнозних та аналітичних інструментів дає змогу банку своєчасно реагувати на потенційні ризики відтоку ресурсів, оптимізувати умови депозитних продуктів і підтримувати стабільну конкурентну позицію на фінансовому ринку.

Розглянемо наявні депозитні продукти, що АТ «УкрСиббанк» пропонує клієнтам та їхні умови у таблиці 2.6:

Таблиця 2.6

Депозитні продукти АТ «УкрСиббанк»

Назва депозиту	Валюта	Мінімальна сума	Термін	Ставка, % річних	Поповнення / зняття	Виплата відсотків
Депозит Класичний	UAH, USD, EUR	1000 UAH / 500 USD / 500 EUR	3–36 міс.	UAH 9–12,5% USD 1 % EUR 0,1–0,2%	Не передбачено	В кінці терміну
Депозит Надійний	UAH, USD, EUR	1000 UAH / 500 USD / 500 EUR	3–24 міс.	UAH 8.5–12% USD 1 % EUR 0,1–0,2%	Не передбачено	Щомісячно
Депозит Збагачувальний	UAH	від 100 UAH	6 міс.	8%	Можливе поповнення	В кінці терміну
Депозит Пенсійний	UAH	від 100 UAH	3–6 міс.	8.5–12%	Можливе поповнення	В кінці терміну

Джерело: [43]

Проаналізувавши депозитні продукти запропоновані банком, зробимо висновок:

– депозитні продукти банку орієнтовані як на середніх, так і на малих вкладників, що підтверджується наявністю депозитів із мінімальною сумою від 100 грн («Збагачувальний») та спеціалізованого «Пенсійного» депозиту, який призначений виключно для пенсіонерів. Депозити з більшими стартовими сумами («Класичний» та «Надійний») орієнтовані на більш забезпечених клієнтів.

– структура депозитних продуктів демонструє гнучкий підхід до термінів і валют: клієнти можуть обирати коротко-, середньо- та довгострокові вклади, а також відкривати депозити у гривні, доларах чи євро. Ставки для депозитів у гривні суттєво вищі, ніж для валютних, що відображає політику банку щодо стимулювання національної валюти.

– умови поповнення та виплати відсотків показують різні підходи до мотивації клієнтів: депозити «Класичний» і «Надійний» не дозволяють поповнення, що забезпечує стабільність ресурсної бази банку, тоді як «Збагачувальний» та «Пенсійний» передбачають можливість додаткових внесків, що сприяє накопиченню коштів протягом терміну дії депозиту. Виплата відсотків у депозиті «Надійний» щомісяця забезпечує регулярний дохід, тоді як у інших депозитах відсотки нараховуються в кінці терміну.

Конкурентоспроможність банку на ринку банківських послуг і його ефективність у приваблюванні додаткових фінансових ресурсів значною мірою залежать від упровадження нових депозитних продуктів. Важливо відзначити, що впровадження та розширення інновацій у банківських послугах повинно взаємодіяти з постійним удосконаленням традиційних методів обслуговування клієнтів [25, с. 127].

У сфері депозитних продуктів «УкрСиббанк» активно використовує сучасні засоби для залучення вкладів населення, особливо в умовах економічної нестабільності та коливань довіри клієнтів. Це включає впровадження програм лояльності, розвиток онлайн-банкінгу та персоналізованих сервісів обслуговування, що робить депозитні пропозиції банку більш привабливими для різних категорій клієнтів.

Сучасні тенденції розвитку депозитного ринку в Україні відображають значні зміни у фінансовій системі та економіці. Зростає потреба населення у

надійних депозитах, а банки, зокрема «УкрСиббанк», пропонують широкий спектр депозитних продуктів із різними термінами, валютами та умовами обслуговування.

У реаліях сучасної економіки нестійкість окремих банківських установ України лишається однією з головних причин обмеженого зростання депозитного ринку. Для АТ «УкрСиббанк» ця складність частково нівелюється високим ступенем довіри клієнтів, проте загальна відсутність дієвої системи гарантування внесків фізичних та юридичних осіб збільшує небезпечність операцій на депозитному ринку.

З огляду на високий рівень депозитного ризику на ринку, фінансові установи змушені вносити корективи до умов депозитних продуктів задля залучення коштів вкладників. Для АТ «УкрСиббанк» однією з головних інструментів управління цим ризиком є встановлення змагальних депозитних відсотків. Рівень відсотків обумовлюється як макроекономічною ситуацією та станом ринку, так і стратегією установи щодо залучення ресурсів, підтримання ліквідності та формування певної клієнтської бази. Розгляд депозитних відсотків дає змогу оцінити не лише привабливість пропозицій установи, а й дієвість її політики керування ризиками.

Облікова ставка Національного банку це ключова процентна ставка, яка є важливим інструментом монетарної політики, що визначає пропозицію грошей у національній економіці та має вирішальний вплив на її функціонування [21, с. 22].

За своєю економічною природою облікова ставка є ключовим сигналом, що відображає спрямованість монетарної політики — жорстку або м'яку — та слугує орієнтиром для формування вартості залучення і розміщення грошових ресурсів на міжбанківському ринку. Вона визначає межі процентного коридору за інструментами постійного доступу, зокрема депозитними сертифікатами та кредитами рефінансування. Саме за цим показником Національний банк здійснює операції з надання або абсорбування ліквідності у взаємодії з банківським сектором. Коливання облікової ставки в межах встановленого коридору дають змогу регулятору безпосередньо впливати на короткострокове фінансування банків. Процентний коридор у ринкових умовах сприяє пом'якшенню впливу зовнішніх і

внутрішніх шоків, забезпечує баланс між попитом і пропозицією на грошовому ринку та впливає на процеси залучення і надання кредитних ресурсів.

Зміна рівня облікової ставки обумовлює активізацію або стримування економічної діяльності через вплив на процентні ставки комерційних банків, що в економічній теорії визначається як трансмісійний механізм монетарної політики. Рішення щодо встановлення облікової ставки приймається Національним банком на основі всебічного аналізу поточної ситуації та прогнозів макроекономічного, монетарного й фінансового розвитку.

НБУ оприлюднює розмір облікової ставки на сторінці Офіційного інтернет-представництва Національного банку, розглянемо у таблиці 2.7:

Таблиця 2.7

Облікова ставка визначена регулятором НБУ за 2021-2024 рр.,%

2021		2022		2023		2024	
На початку року	На кінець року	На початку року	На кінець року	На початку року	На кінець року	На початку року	На кінець року
6,0	9,0	10,0	25,0	25,0	15,0	15,0	13,5

Джерело:[26]

Зміни облікової ставки НБУ мають безпосередній і комплексний вплив на депозитну політику АТ «УкрСиббанк», оскільки саме облікова ставка є базовим орієнтиром для формування вартості банківських ресурсів та рівня депозитних ставок.

Протягом останніх 5-ти років облікова ставка вкотре зазнавала впливу зовнішніх шоків та вимушена реагувати на виклики потенційних військових конфліктів, пандемії COVID-19 та масштабної російської збройної агресії. Відповідно до ризиків Національний банк України був змушений переглядати рішення щодо рівня облікової ставки для збереження стабільності економіки та фінансової системи [21, с. 23].

Проведемо аналіз коштів клієнтів АТ «УкрСиббанк» у таблиці 2.8.

Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців на поточних рахунках у 2021–2024 роках мали стабільну тенденцію до зростання. У 2022 році їх обсяг збільшився на 20 064 550 тис. грн, що відповідало приросту на 57,06%. У 2023

році темпи зростання суттєво сповільнилися, і абсолютне відхилення становило 2 048 086 тис. грн, або 3,71%. Водночас у 2024 році знову зафіксовано активізацію надходжень, оскільки обсяг коштів зріс на 7 144 880 тис. грн, що свідчить про підвищення ділової активності клієнтів корпоративного сегмента.

Кошти фізичних осіб на поточних рахунках також демонстрували загалом позитивну динаміку. У 2022 році їх обсяг зріс на 7 737 893 тис. грн, що відповідало приросту на 28,35%. У 2023 році відбулося скорочення на 1 861 482 тис. грн, що свідчить про тимчасовий відтік коштів населення. Проте у 2024 році ситуація покращилася, і кошти фізичних осіб збільшилися на 4 094 270 тис. грн, що відображає відновлення довіри клієнтів до банку.

Сукупний обсяг поточних рахунків та рахунків до запитання у 2022 році зменшився на 27 802 443 тис. грн, що відповідало скороченню на 30,80%. Водночас у 2023 році спостерігалось суттєве зростання на 27 989 047 тис. грн, а у 2024 році приріст склав 11 239 150 тис. грн. Така динаміка свідчить про відновлення ліквідної ресурсної бази банку після тимчасового спаду.

Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців на строкових депозитах у 2022 році скоротилися на 691 909 тис. грн, що відповідало зменшенню на 20,81%. Проте у 2023 році зафіксовано різке зростання на 18 219 248 тис. грн, що свідчить про суттєве пожвавлення інтересу бізнесу до строкових інструментів заощадження. У 2024 році зростання продовжилось, і абсолютне відхилення становило 11 129 354 тис. грн.

Кошти фізичних осіб на строкових депозитах у 2022 році зменшилися на 410 659 тис. грн, що відповідало зниженню на 35,61%. У 2023 році обсяг строкових вкладів населення зріс на 7 490 392 тис. грн, а у 2024 році — ще на 2 401 448 тис. грн. Це свідчить про зростання зацікавленості фізичних осіб у довгостроковому збереженні коштів.

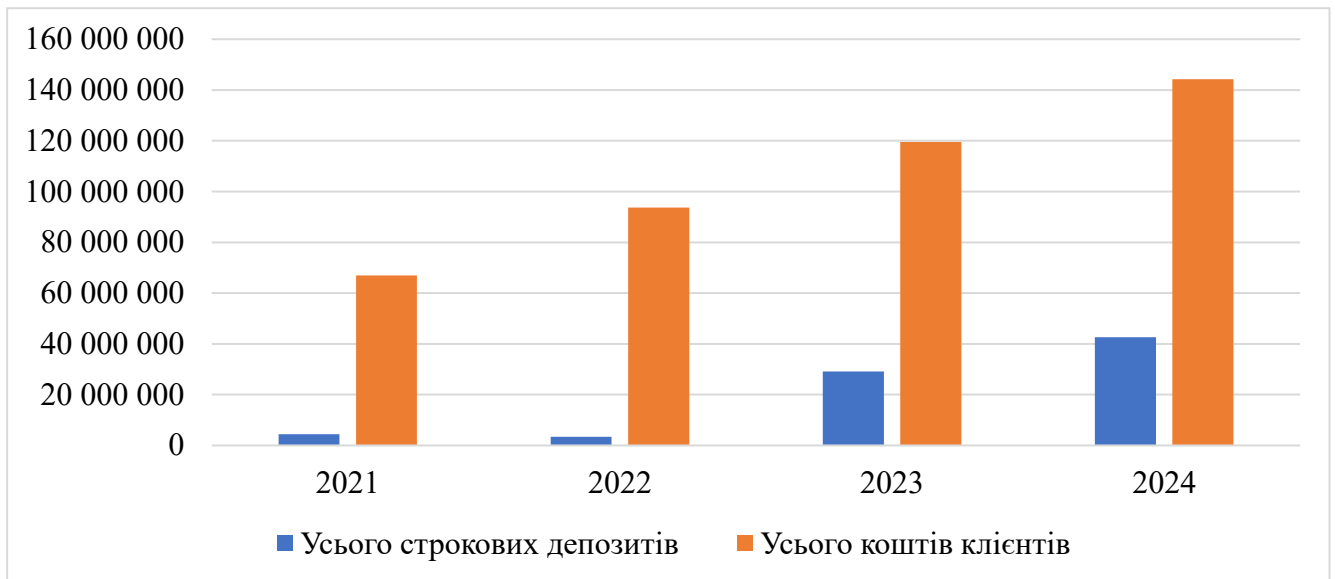
Таблиця 2.8

Аналіз коштів клієнтів АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
Поточні рахунки/рахунки до запитання:										
Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	35 166 393	55 230 943	57 279 029	64 423 909	20 064 550	2 048 086	7 144 880	57,06	3,71	12,47
Кошти фізичних осіб	27 291 167	35 029 060	33 167 578	37 261 848	7 737 893	-1 861 482	4 094 270	28,35	-5,31	12,34
Усього поточних рахунків/рахунків до запитання	90 260 003	62 457 560	90 446 607	101 685 757	-27 802 443	27 989 047	11 239 150	-30,80	44,81	12,43
Строкові депозити:										
Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	3 324 380	2 632 471	20 851 719	31 981 073	-691 909	18 219 248	11 129 354	-20,81	692,10	53,37
Кошти фізичних осіб	1 153 238	742 579	8 232 971	10 634 419	-410 659	7 490 392	2 401 448	-35,61	1008,70	29,17
Усього строкових депозитів	4 477 618	3 375 050	29 084 690	42 615 492	-1 102 568	25 709 640	13 530 802	-24,62	761,76	46,52
Усього коштів клієнтів	66 935 178	93 635 053	119 531 297	144 301 249	26 699 875	25 896 244	24 769 952	39,89	27,66	20,72

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Розглянемо відношення строкових депозитів банку до коштів клієнтів

загалом на рисунку 2.2:

Рис 2.2 Відношення строкових депозитів до коштів клієнтів, тис грн

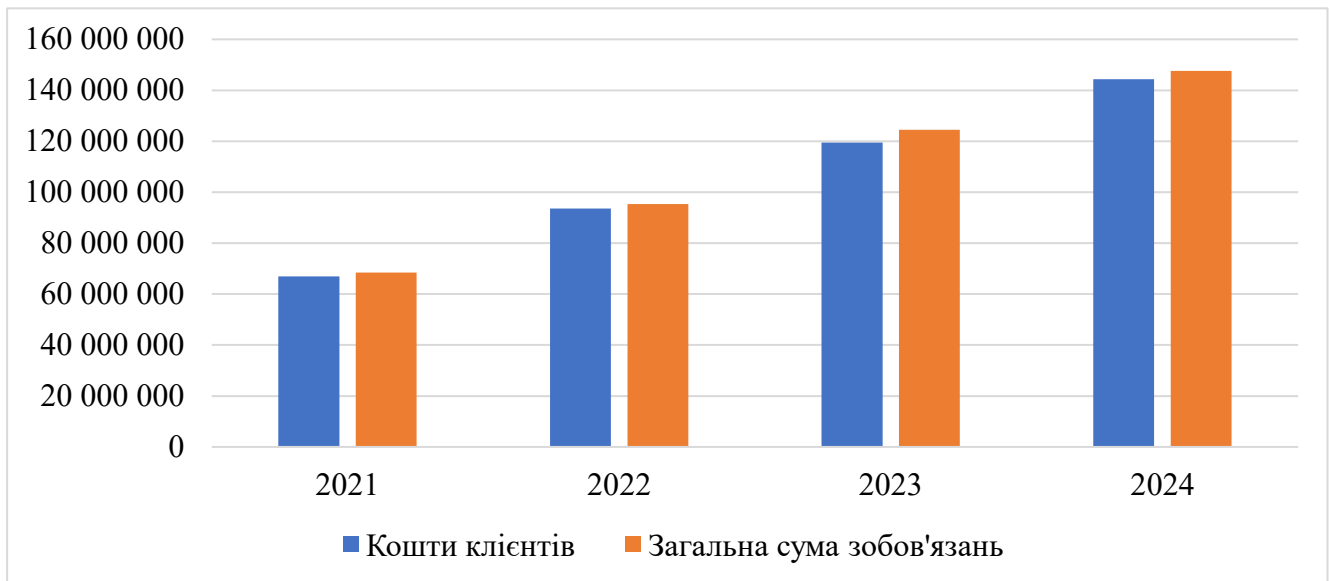
Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Загальний обсяг строкових депозитів у 2022 році скоротився на 1 102 568 тис. грн. Водночас у 2023 році відбулося значне зростання на 25 709 640 тис. грн, а у 2024 році — ще на 13 530 802 тис. грн. Така динаміка вказує на суттєве зміцнення стабільної ресурсної бази банку.

Обсяг коштів клієнтів у 2022 році зріс на 26 699 875 тис. грн, у 2023 році — на 25 896 244 тис. грн, а у 2024 році — на 24 769 952 тис. грн. Стійке зростання цього показника свідчить про посилення довіри клієнтів до АТ «УкрСиббанк» та ефективність його депозитної політики упродовж аналізованого періоду.

Водночас співвідношення строкових депозитів до загального обсягу коштів клієнтів упродовж 2021–2024 років демонструє позитивну тенденцію до зростання, особливо у 2023–2024 роках. Це свідчить про поступове зміщення структури ресурсної бази банку у бік більш довгострокових і стабільних джерел фінансування. Збільшення частки строкових депозитів знижує чутливість банку до раптового відтоку коштів, сприяє підвищенню рівня ліквідності та створює передумови для ефективнішого планування активних операцій АТ «УкрСиббанк».

Досліджуючи таблицю 2.2 і 2.7 сформуємо відношення коштів клієнтів до

зобов'язань АТ «УкрСиббанк» на рисунку 2.3:

Рис 2.3 Відношення коштів клієнтів до зобов'язань банку, тис грн

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Аналіз співвідношення коштів клієнтів АТ «УкрСиббанк» до загальної суми його зобов'язань свідчить про стабільно високу роль клієнтських ресурсів у формуванні пасивів банку та поступове зміцнення ресурсної бази.

У 2021 році обсяг коштів клієнтів становив 66 935 178 тис. грн за загальної суми зобов'язань 68 440 582 тис. грн, що вказує на домінування клієнтських коштів у структурі зобов'язань банку.

У 2022 році кошти клієнтів зросли до 93 635 053 тис. грн, тоді як загальна сума зобов'язань становила 95 289 056 тис. грн, що свідчить про збереження високої частки клієнтських ресурсів на тлі суттєвого розширення пасивів.

У 2023 році тенденція зростання продовжилася: кошти клієнтів досягли 119 531 297 тис. грн при загальних зобов'язаннях 124 486 957 тис. грн, що відображає активне нарощування ресурсної бази банку.

У 2024 році обсяг коштів клієнтів збільшився до 144 301 249 тис. грн, а загальна сума зобов'язань — до 147 585 425 тис. грн, що підтверджує збереження тісного співвідношення між цими показниками.

Така динаміка означає, що зростання зобов'язань АТ «УкрСиббанк» відбувалося переважно за рахунок коштів клієнтів, що характеризує депозитну політику банку як ефективну та свідчить про стабільний рівень довіри з боку клієнтів.

Проаналізуємо коштів клієнтів за галузями економіки у таблиці 2.9.

Кошти фізичних осіб у 2021–2024 роках демонстрували стійке зростання. У 2022 році їх обсяг збільшився на 7 327 233 тис. грн, що відповідало приросту на 25,76%. У 2023 році зростання продовжилося, хоча його темпи дещо сповільнилися, і абсолютне відхилення становило 5 628 911 тис. грн. У 2024 році кошти фізичних осіб знову суттєво зросли на 6 495 718 тис. грн, що свідчить про збереження довіри населення до банку та стабільність його депозитної політики.

Обсяг коштів клієнтів, залучених від суб'єктів комерційної діяльності та торгівлі, упродовж аналізованого періоду мав яскраво виражену тенденцію до зростання. У 2022 році приріст склав 11 794 111 тис. грн, або 63,13%. У 2023 році показник збільшився ще на 9 535 087 тис. грн, а у 2024 році — на 5 506 668 тис. грн. Це свідчить про активізацію торговельного сектору та посилення співпраці банку з підприємствами цього сегмента.

Кошти клієнтів промислового виробництва зростали впродовж усього періоду. У 2022 році їх обсяг збільшився на 1 351 624 тис. грн, у 2023 році — на 3 992 253 тис. грн, а у 2024 році — на 4 719 784 тис. грн. Така динаміка свідчить про поступове відновлення промисловості та зростання фінансової активності підприємств даної галузі.

Кошти клієнтів у сфері фінансових послуг також мали позитивну динаміку. У 2022 році приріст становив 843 499 тис. грн, у 2023 році — 496 887 тис. грн, а у 2024 році обсяг коштів зріс одразу на 2 312 436 тис. грн. Значне зростання у 2024 році може свідчити про розширення співпраці банку з фінансовими компаніями та небанківськими установами.

Кошти клієнтів сільського господарства у 2022 році зросли на 226 802 тис. грн, у 2023 році — на 461 509 тис. грн, а у 2024 році — на 2 010 028 тис. грн.

Таблиця 2.9

Аналіз коштів клієнтів за галузями економіки АТ «УкрСиббанк» 2021-2024 рр., тис грн

Показники	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
Фізичні особи	28 444 405	35 771 638	41 400 549	47 896 267	7 327 233	5 628 911	6 495 718	25,76	15,74	15,69
Комерційна діяльність та торгівля	18 683 214	30 477 325	40 012 412	45 519 080	11 794 111	9 535 087	5 506 668	63,13	31,29	13,76
Промислове виробництво	9 760 490	11 112 114	15 104 367	19 824 151	1 351 624	3 992 253	4 719 784	13,85	35,93	31,25
Фінансові послуги	2 137 585	2 981 084	3 477 971	5 790 407	843 499	496 887	2 312 436	39,46	16,67	66,49
Сільське господарство	2 211 873	2 438 675	2 900 184	4 910 212	226 802	461 509	2 010 028	10,25	18,92	69,31
Телекомунікаційні послуги	1 353 954	1 685 951	2 289 472	4 640 455	331 997	603 521	2 350 983	24,52	35,80	102,69
Послуги культури та освіти	1 135 126	1 636 269	2 962 242	3 244 389	501 143	1 325 973	282 147	44,15	81,04	9,52
Транспорт	222 032	589 473	2 338 882	2 290 099	367 441	1 749 409	-48 783	165,49	296,78	-2,09
Інше	2 986 499	6 942 524	9 045 218	10 186 189	3 956 025	2 102 694	1 140 971	132,46	30,29	12,61
Усього коштів клієнтів	66 935 178	93 635 053	119 531 297	144 301 249	26 699 875	25 896 244	24 769 952	39,89	27,66	20,72

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Прискорення темпів зростання у 2024 році свідчить про посилення фінансової підтримки аграрного сектору та зростання його ролі у формуванні ресурсної бази банку.

Обсяг коштів клієнтів у сфері телекомунікаційних послуг зростав упродовж усього періоду. У 2022 році абсолютне відхилення становило 331 997 тис. грн, у 2023 році — 603 521 тис. грн, а у 2024 році — 2 350 983 тис. грн. Така динаміка відображає активний розвиток цифрової економіки та збільшення фінансових потоків у телекомунікаційному секторі.

Кошти клієнтів у сфері культури та освіти у 2022 році зросли на 501 143 тис. грн, а у 2023 році приріст склав 1 325 973 тис. грн. У 2024 році темпи зростання значно сповільнилися, і абсолютне відхилення становило 282 147 тис. грн, що може свідчити про стабілізацію фінансових потоків у даній галузі.

Кошти клієнтів транспортної галузі у 2022 році суттєво зросли на 367 441 тис. грн, а у 2023 році приріст був особливо значним і становив 1 749 409 тис. грн. Проте у 2024 році зафіксовано незначне скорочення на 48 783 тис. грн, що може бути пов'язано зі зниженням обсягів перевезень або зростанням витрат підприємств галузі

Обсяг коштів клієнтів, віднесених до категорії «Інше», у 2022 році збільшився на 3 956 025 тис. грн, у 2023 році — на 2 102 694 тис. грн, а у 2024 році — на 1 140 971 тис. грн. Незважаючи на зниження темпів приросту, показник демонструє стабільне зростання.

Загальний обсяг коштів клієнтів у 2022 році зріс на 26 699 875 тис. грн, у 2023 році — на 25 896 244 тис. грн, а у 2024 році — на 24 769 952 тис. грн. Така динаміка свідчить про розширення клієнтської бази АТ «УкрСиббанк» та диверсифікацію джерел формування ресурсів за галузевою ознакою.

2.3. Оцінка рівня конкуренції депозитної політики АТ «УкрСиббанк»

Конкуренція є важливою характеристикою ефективності діяльності сучасного банківського ринку, що впливає на рівень відсоткових ставок, ефективність формування та перерозподілу грошових ресурсів суб'єктів господарювання. Аналіз рівня конкуренції в банківській сфері є необхідним завданням для визначення чинників, які впливають на розвиток окремих банків, діяльність банківського ринку та економіки в цілому. [8].

Конкурентне середовище банківського сектору зумовлює результативність діяльності його економічних суб'єктів. Водночас ринкова поведінка окремих банків безпосередньо впливає на формування певної конкурентної моделі, що визначає характер і тип конкуренції.

Вітчизняний ринок банківських послуг відзначається значною кількістю учасників, однак переважна частина банків не справляє суттєвого впливу на рівень конкуренції. Це значною мірою зумовлено домінуванням великих, насамперед державних, банків. За таких умов банківський ринок має виражену сегментовану структуру, що формується під впливом відмінностей у рівні капіталізації установ, ступені розвитку та насиченості окремих сегментів банківськими продуктами й послугами.

У цьому контексті АТ «УкрСиббанк», як банк із потужною капітальною базою та підтримкою міжнародної фінансової групи, займає стабільні конкурентні позиції в окремих сегментах ринку та активно конкурує з провідними банківськими установами.

Депозитна політика АТ «УкрСиббанк» характеризується збалансованим поєднанням дохідності, доступності та строкової гнучкості, що дає змогу банку утримувати конкурентні позиції на ринку, не вступаючи в агресивну процентну конкуренцію, а зосереджуючись на надійності та довгострокових відносинах із вкладниками.

Проведемо аналіз коштів вкладників в розрізі українських банків у таблиці 2.10.

Аналіз коштів клієнтів банків України 2021-2024 рр., тис грн

Назва банку	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, тис грн			Відносне відхилення, %		
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2022-2021	2023-2022	2024-2023
АТ «УкрСиббанк»	66 124 985	92 671 303	118 667 312	143 244 132	26 546 319	25 996 009	24 576 820	40,15	28,05	20,71
АТ КБ «ПриватБанк»	321 705 424	464 871 501	549 686 644	611 566 106	143 166 077	84 815 144	61 879 462	44,50	18,24	11,26
АТ «Ощадбанк»	188 933 317	231 297 543	298 970 130	374 329 879	42 364 226	67 672 587	75 359 749	22,42	29,26	25,21
АТ «Укресімбанк»	121 473 150	175 616 649	212 986 687	243 548 589	54 143 499	37 370 038	30 561 901	44,57	21,28	14,35
АБ «Укргазбанк»	96 716 590	112 755 404	154 079 932	166 457 002	16 038 813	41 324 528	12 377 070	16,58	36,65	8,03
АТ «Райффайзен Банк»	107 296 762	143 520 873	158 530 648	181 807 030	36 224 112	15 009 775	23 276 383	33,76	10,46	14,68
АТ «Альфа-банк» (АТ «Сенс банк»)	89 497 286	61 167 697	95 143 899	107 962 603	-28 329 589	33 976 202	12 818 704	-31,65	55,55	13,47
АТ «ПУМБ»	80 648 384	90 165 477	126 379 136	153 849 959	9 517 093	36 213 659	27 470 823	11,80	40,16	21,74
АТ «Креді Агріколь Банк»	45 741 242	63 492 065	90 042 077	99 663 748	17 750 823	26 550 012	9 621 671	38,81	41,82	10,69
АТ «ОТП банк»	56 867 213	77 619 525	81 744 544	90 463 237	20 752 312	4 125 019	8 718 692	36,49	5,31	10,67
Усього по Україні	1 539 595 617	1 931 258 861	2 435 437 270	2 822 432 688	391 663 244	504 178 409	386 995 417	25,44	26,11	15,89

Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

Протягом 2021–2024 років обсяг коштів клієнтів АТ «УкрСиббанк» характеризувався стабільним зростанням. У 2021 році він становив 66 124 985 тис. грн, у 2022 році зріс до 92 671 303 тис. грн, у 2023 році — до 118 667 312 тис. грн, а у 2024 році досяг 143 244 132 тис. грн. Таким чином, за досліджуваній період кошти клієнтів банку зросли більш ніж удвічі, що свідчить про збереження високого рівня довіри з боку клієнтів та поступове нарощування ресурсної бази банку.

Абсолютний приріст коштів клієнтів у 2022 році становив 25 546 319 тис. грн, у 2023 році — 25 996 009 тис. грн, а у 2024 році — 24 576 820 тис. грн. Водночас відносні темпи зростання мали тенденцію до уповільнення: з 40,15 % у 2022 році до 28,05 % у 2023 році та 20,71 % у 2024 році, що є характерним для банків із уже сформованою значною клієнтською базою.

Порівнюючи АТ «УкрСиббанк» з іншими банками, наведеними в таблиці, слід зазначити, що він поступається за обсягами коштів клієнтів найбільшим державним банкам — АТ КБ «ПриватБанк» та АТ «Ощадбанк», які акумулюють найбільші обсяги ресурсів у банківській системі України. Водночас обсяг коштів клієнтів АТ «УкрСиббанку» є вищим, ніж у АТ «ПУМБ», АТ «Райффайзен Банку», АБ «Укргазбанку», АТ «Креді Агріколь банку» та АТ «ОТП банку», що свідчить про його сильні конкурентні позиції серед комерційних банків. За підсумками 2024 року АТ «УкрСиббанк» за обсягом коштів клієнтів займає приблизно 4–5 місце серед наведених у таблиці банків, поступаючись АТ КБ «ПриватБанку», АТ «Ощадбанку» та АТ «Укрексімбанку», але випереджаючи більшість інших фінансових установ. Це дозволяє віднести АТ «УкрСиббанк» до групи стабільних банків із значним ресурсним потенціалом.

Розглянемо також яку часту має АТ «УкрСиббанк» відносно доходності усі банків на українському ринку на рисунку 2.4.

Аналіз співвідношення коштів клієнтів АТ «УкрСиббанк» до загального обсягу коштів клієнтів банківської системи України свідчить про поступове зростання його частки на ринку.

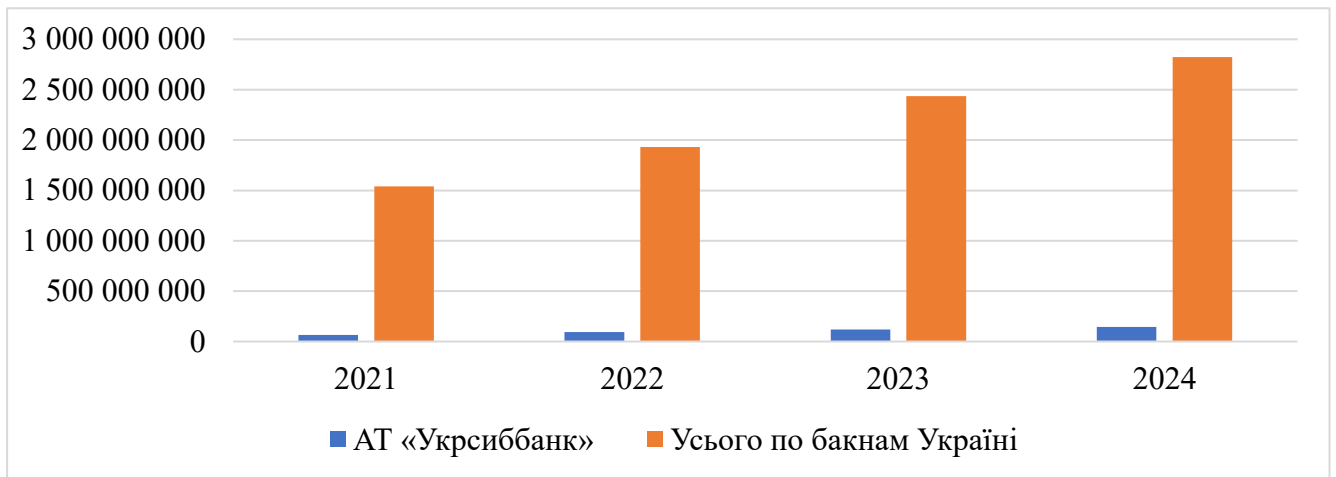

Рис 2.4 Частка АТ «УкрСиббанк» на ринку українських банків, тис грн
Джерело сформовано автором на основі фін. звітності АТ «УкрСиббанк»

У 2021 році частка банку в загальноукраїнському обсязі коштів клієнтів становила близько 4,3 %, у 2022 році вона зросла до 4,8 %, у 2023 році — до 4,9 %, а у 2024 році перевищила 5 %. Така динаміка означає, що темпи зростання коштів клієнтів АТ «УкрСиббанк» були вищими або принаймні не нижчими за середні по банківській системі, що дозволило банку зміцнити свої позиції на ринку.

Збільшення частки АТ «УкрСиббанк» у загальному обсязі коштів по Україні свідчить про підвищення його конкурентоспроможності, зростання довіри клієнтів та ефективність депозитної політики.

Висновки до розділу 2

Практичне дослідження економічної діяльності АТ «УкрСиббанк» засвідчило, що банк, функціонуючи у складі міжнародної фінансової групи BNP Paribas, відзначається сталим розвитком, збільшенням власного капіталу та нерозподіленого прибутку, поступовим розширенням клієнтської ресурсної основи й зменшенням залежності від міжбанківських запозичень. Позитивна динаміка доходів демонструє результативність головних операцій та загальну дієвість депозитної стратегії банку. Водночас зростання витрат і мінливість окремих фінансових показників вимагають подальшого вдосконалення

керівництва ризиками, оптимізації структури пасивів і посилення якості передбачення депозитних потоків.

Аналіз депозитної політики АТ «УкрСиббанк» за 2021–2024 роки засвідчив, що банк послідовно формує ефективну та диверсифіковану ресурсну базу, орієнтовану на забезпечення ліквідності, дохідності й фінансової стійкості. Стійке зростання коштів клієнтів як за поточними рахунками, так і за строковими депозитами свідчить про підвищення рівня довіри населення та бізнесу до банку й ефективність застосовуваних інструментів депозитної політики. Відновлення та подальше зростання строкових депозитів у 2023–2024 роках підтверджує зміцнення стабільної частини ресурсної бази та створює передумови для розвитку довгострокового кредитування і зниження ризиків ліквідності.

Оцінка конкурентного середовища показала, що АТ «УкрСиббанк» діє на висококонкурентному, проте сегментованому банківському ринку України, де домінують великі, передусім державні, банки. Водночас серед комерційних банків АТ «УкрСиббанк» посідає стійкі та сильні позиції. Його депозитна політика базується не на агресивній процентній конкуренції, а на поєднанні надійності, помірної дохідності, гнучких строкових умов і довгострокових відносин із вкладниками. Це дозволило банку у 2021–2024 роках більш ніж удвічі збільшити обсяг коштів клієнтів і наростити свою частку в загальному обсязі коштів банківської системи України з 4,3 % до понад 5 %.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ

АТ «УКРСИББАНК»

3.1. Визначення ключових проблем вдосконалення депозитної політики

На сьогодні основними проблемами, що пов'язані із залученням депозитів в Україні, є:

- низький рівень довіри як до окремих банків, так і до банківської системи загалом, в значної частки населення;
- відсутність загальної узгодженої політики монетарного, фінансового та фіскального секторів економіки;
- низький рівень приросту ВВП;
- високі темпи інфляції, високі інфляційні очікування суб'єктів господарювання;
- високий рівень оподаткування відсоткового доходу;
- недостатній рівень фінансової грамотності населення;
- значна девальвація гривні та її нестабільність;
- суттєве падіння доходів населення та скорочення обсягів виручки від реалізації підприємств реального сектору економіки;
- непередбачуваність (нестабільність) економічної та політичної ситуації в країні (загальний фактор системного ризику для емітента та інвесторів).

Однією з визначальних функцій банківської системи є вправний перерозподіл фінансових надходжень. Він виконується через накопичення тимчасово вільних коштів фірм та громадян і їхнє подальше спрямування у позиково-інвестиційну діяльність. За браку достатньої ресурсної бази фінустанови не спроможні вповні задовольнити потреби юридичних та приватних осіб у кредитних коштах, а також фінансувати значні інвестиційні проекти. Саме тому

збирання депозитних коштів є потрібною умовою стабільного функціонування банків.

Створення достатніх обсягів депозитних ресурсів виступає одним із головних напрямів банківської праці, оскільки безпосередньо впливає не лише на зростання окремих банківських структур, а й на економіку України загалом. У банківській практиці проблема забезпечення оптимального складу депозитів за сумами та термінами зазвичай займає чільне місце, що засвідчує важливу роль депозитної стратегії. У цьому аспекті вдосконалення депозитної стратегії АТ «УкрСиббанк» має як суто теоретичне, так і практичне значення.

Важливим аспектом студіювання є визначення порядку депозитної стратегії банку, який розглядається як сукупність способів, інструментів та організаційно-економічних прийомів керування процесом формування депозитної бази. Саме через цей порядок реалізується депозитна стратегія, що спирається на загальну концепцію діяльності банку. До головних складників такого порядку доречно зарахувати взаємини між банком та вкладниками, упорядкування депозитної діяльності, процес збору депозитних ресурсів, методи керування їхнім залученням, а також систему моніторингу та нагляду.

Виокремлення зазначених елементів створює підґрунтя для відпрацювання методичних засад до формування депозитної стратегії в кожному окремому банку, оскільки вони охоплюють ключові аспекти організації депозитної діяльності. На практиці депозитна стратегія має бути реалізована за двома основними шляхами: по-перше, через формування її змісту та засад, а по-друге — шляхом запровадження конкретних організаційно-управлінських кроків, спрямованих на її практичне втілення.

Вихідними орієнтирами для реалізації депозитної стратегії є її цілі та завдання, які визначаються з огляду на загальну мету діяльності банку. Це знаходить вияв у забезпеченні належного рівня прибутковості та ліквідності, що є основними показниками ефективного функціонування банківської установи.

За наслідками проведеного дослідження можна дійти висновку, що на сучасному етапі порядок депозитної стратегії АТ «УкрСиббанк» потребує

подальшого вдосконалення. Одним із першочергових завдань у цьому напрямі є розроблення цілісної концепції депозитної стратегії та відповідних інструментів її втілення, які б відповідали сучасним ринковим умовам.

З метою залучення потенційних джерел депозитних ресурсів потрібно створити умови для їхньої трансформації у реальні вклади. Доцільним є запровадження нових форм і видів депозитних рахунків, зокрема ощадних сертифікатів, накопичувальних, пенсійних, інвестиційних та спільних рахунків. При цьому важливо законодавчо врегулювати правовий статус таких вкладів та окреслити механізми їх гарантування у разі неплатоспроможності банку. Вирішення цих питань має відбуватися паралельно з розвитком нових депозитних продуктів на вітчизняному фінансовому ринку з метою підвищення ефективності роботи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Головними джерелами фінансування активних операцій банку, які займають найбільшу частку у структурі його пасивів, є строкові депозити та кошти на поточних рахунках. При цьому кошти на поточних рахунках є відносно дешевшою статтею порівняно зі строковими депозитами, однак водночас характеризуються вищим рівнем ризику. Як демонструє проведений аналіз, значна частина залучених АТ «УкрСиббанк» коштів має безстроковий або короткостроковий характер, що згубно впливає на оцінку його ресурсного потенціалу.

В процесі дослідження встановлено, що на формування та реалізацію депозитної політики АТ «УкрСиббанк» впливає сукупність зовнішніх та внутрішніх чинників. До зовнішніх факторів відносять державну політику у сфері розвитку банківської системи, рівень інфляції та відсоткових ставок за депозитами, загальний стан та ступінь розвитку банківської й кредитно-фінансової системи, рівень довіри вкладників до банківських установ, а також демографічні особливості населення. Внутрішні чинники охоплюють асортимент депозитних продуктів банку, розвиненість його філіальної мережі, спеціалізацію та клієнтську структуру, а також рівень професійної ерудиції персоналу.

Задля оцінки конкурентної позиції АТ «УкрСиббанк» слухним є застосування методики SWOT-аналізу, яка передбачає виявлення сильних та

слабких аспектів банку, а також перспектив і загроз, притаманних конкретним умовам його діяльності у відповідний період. Використання цього підходу дозволяє ідентифікувати як тактичні, так і стратегічні виклики, результати аналізу яких можуть слугувати підґрунтям для подальшого покращення депозитної політики банку. При цьому якісну та кількісну оцінку ключових показників, що найбільш вагомо впливають на конкурентні позиції депозитної політики, доцільно проводити за допомогою методу експертних оцінок з наступним визначенням їхнього рангу.

Важливим складником депозитної стратегії АТ «УкрСиббанк» у сучасних умовах є передбачення депозитних ризиків та формування ефективної системи їх регулювання. В умовах макроекономічної нестабільності, посилення конкурентного тиску та підвищеної чутливості клієнтів до змін на фінансовому ринку банк має здійснювати постійний аналіз можливих небезпек, пов'язаних із відтоком депозитних ресурсів, зміною структури депозитного портфеля та коливанням вартості залучених коштів. Передбачення депозитних ризиків ґрунтується на аналізі динаміки обсягів і строковості депозитів, поведінки вкладників, рівня довіри клієнтів, а також впливу зовнішніх чинників, зокрема змін монетарної політики, валютних коливань і загального стану фінансового ринку.

У межах регулювання депозитних загроз АТ «УкрСиббанк» доцільно використовувати комплексний підхід, що поєднує фінансові, організаційні та маркетингові інструменти. Зокрема, банк має орієнтуватися на диверсифікацію депозитного портфеля за строками, валютами та категоріями вкладників, що дозволить знизити залежність від окремих сегментів клієнтів і мінімізувати ризик раптового відтоку коштів.

Важливу роль відіграє підтримання оптимального співвідношення між строковими та поточними депозитами, що сприяє забезпеченню належного рівня ліквідності та фінансової стійкості банку.

Ефективним інструментом регулювання депозитних ризиків є використання нецінових методів управління, зокрема підвищення якості депозитних послуг,

розвиток програм лояльності, формування позитивного іміджу банку та впровадження інноваційних депозитних продуктів. Такі заходи дозволяють не лише утримувати наявних клієнтів, а й залучати нових вкладників без суттєвого зростання вартості ресурсної бази.

У сучасних умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України особливої актуальності набуває необхідність адаптації депозитної політики комерційних банків до нових економічних та соціальних викликів. Для АТ «УкрСиббанк» це означає потребу в розробці та впровадженні більш лояльних і гнучких умов депозитних продуктів, орієнтованих на підвищення рівня фінансової безпеки клієнтів. Зокрема, банк може передбачати умови, що забезпечують спрощений доступ вкладників до їхніх депозитних коштів у разі виникнення екстрених ситуацій або обмежень у проведенні фінансових операцій, які можливі в умовах воєнного стану. Така гнучкість може проявлятися у можливості дострокового зняття коштів без значних фінансових втрат для клієнта або у скороченні строків обробки операцій з виведення депозитів. Подібні підходи є надзвичайно важливими для вкладників, які можуть потребувати негайного доступу до власних фінансових ресурсів у випадку евакуації, запровадження додаткових економічних обмежень чи інших наслідків воєнних дій. Упровадження таких умов сприяє формуванню у клієнтів відчуття захищеності та довіри до банку навіть за умов високої невизначеності.

Окрім цього, в умовах воєнного часу суттєво зростає рівень валютних ризиків, пов'язаних із нестабільністю національної валюти та значними валютними коливаннями. У відповідь на ці виклики депозитна політика АТ «УкрСиббанк» може бути спрямована на розширення можливостей клієнтів щодо збереження вартості своїх заощаджень шляхом використання різних валют та альтернативних фінансових інструментів. Зокрема, банк може пропонувати відкриття депозитних рахунків в іноземній валюті, зокрема в доларах США та євро, що дозволяє вкладникам управляти своїми фінансами у більш стабільному валютному середовищі [34, с. 320]. Також важливим напрямом є надання можливостей конвертації коштів або розміщення їх у захищених активах, які

можуть виступати інструментом хеджування валютних ризиків. Такий підхід дає змогу клієнтам зменшити ймовірність фінансових втрат у період макроекономічної нестабільності та посилює роль банку як надійного фінансового посередника.

Подальший розвиток депозитної політики АТ «УкрСиббанк» доцільно здійснювати на засадах диверсифікації депозитного портфеля, що передбачає формування збалансованої структури залучених ресурсів за рахунок різних джерел і категорій вкладників. Реалізація цього принципу сприяє зниженню залежності банку від окремих груп клієнтів та підвищує стійкість ресурсної бази в умовах нестабільного ринкового середовища. У цьому контексті важливим є розширення спектра депозитних продуктів для фізичних осіб, упровадження нових вкладів з урахуванням сучасних фінансових потреб клієнтів, а також розвиток комплексних банківських продуктів, що поєднують депозитні послуги з іншими фінансовими інструментами. Постійний моніторинг ринку банківських депозитів і аналіз поведінки конкурентів дозволяють банку оперативнo реагувати на зміни попиту та вдосконалювати власні депозитні пропозиції [34, с. 321].

Важливим напрямом депозитної політики АТ «УкрСиббанк» залишається забезпечення стабільності залучених ресурсів, що досягається насамперед шляхом орієнтації на термінові депозити. Такі вклади є більш прогнозованими з точки зору строків розміщення та відтоку коштів, що створює умови для ефективного управління ліквідністю банку та планування активних операцій на середньо- і довгострокову перспективу. Наявність стабільної депозитної бази дозволяє банку здійснювати кредитно-інвестиційну діяльність із меншими ризиками та забезпечувати стаке отримання доходів.

Водночас регулювання вартості депозитного портфеля є одним із ключових завдань депозитної політики банку. Надмірне зниження процентних ставок за депозитами з метою здешевлення ресурсної бази може негативно позначитися на обсягах і структурі депозитного портфеля АТ «УкрСиббанк», оскільки зменшення дохідності вкладів знижує зацікавленість клієнтів у розміщенні коштів саме в цьому банку. У такій ситуації вкладники можуть переорієнтовуватися на депозитні

пропозиції інших банків або альтернативні фінансові інструменти з вищим рівнем прибутковості, що, своєю чергою, може призвести до скорочення частки термінових депозитів. Тому депозитна політика банку має ґрунтуватися на зваженому балансі між вартістю залучених ресурсів і рівнем їх привабливості для клієнтів.

Розглянемо напрямки удосконалення депозитної політики на рисунку 3.1

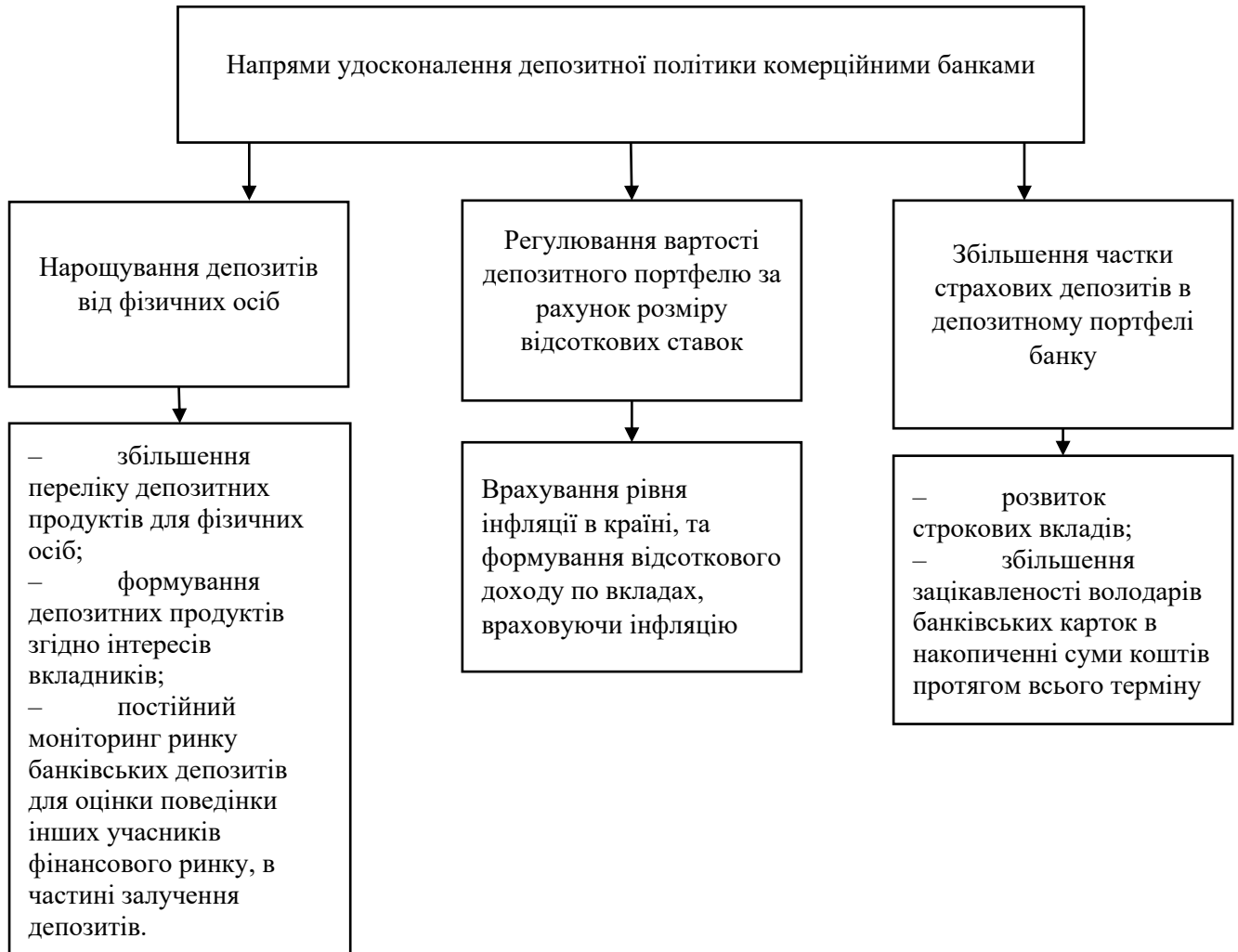

Рис 3.1 Напрямок удосконалення депозитної політики

Джерело: [34, с. 322]

Одним із головних напрямків діяльності АТ «УкрСиббанк» у сфері впровадження депозитної політики має стати запуск нових видів банківських послуг та подальше поглиблення лінійки депозитних пропозицій з огляду на потреби різних верств населення. У процесі створення таких продуктів доцільно орієнтуватися на клієнтів із різними рівнями прибутків, фінансовими завданнями

та сподіваннями щодо умов розміщення збережень. Зокрема, перспективним вектором є розвиток цільових депозитних внесків, виплата за якими прив'язана до встановлених подій, наприклад святкових дат чи часу канікул. Для таких внесків притаманними можуть бути коротші часові рамки розміщення та вищі відсоткові ставки, що посилює їхню привабливість для клієнтів, які прагнуть швидкого збору коштів.

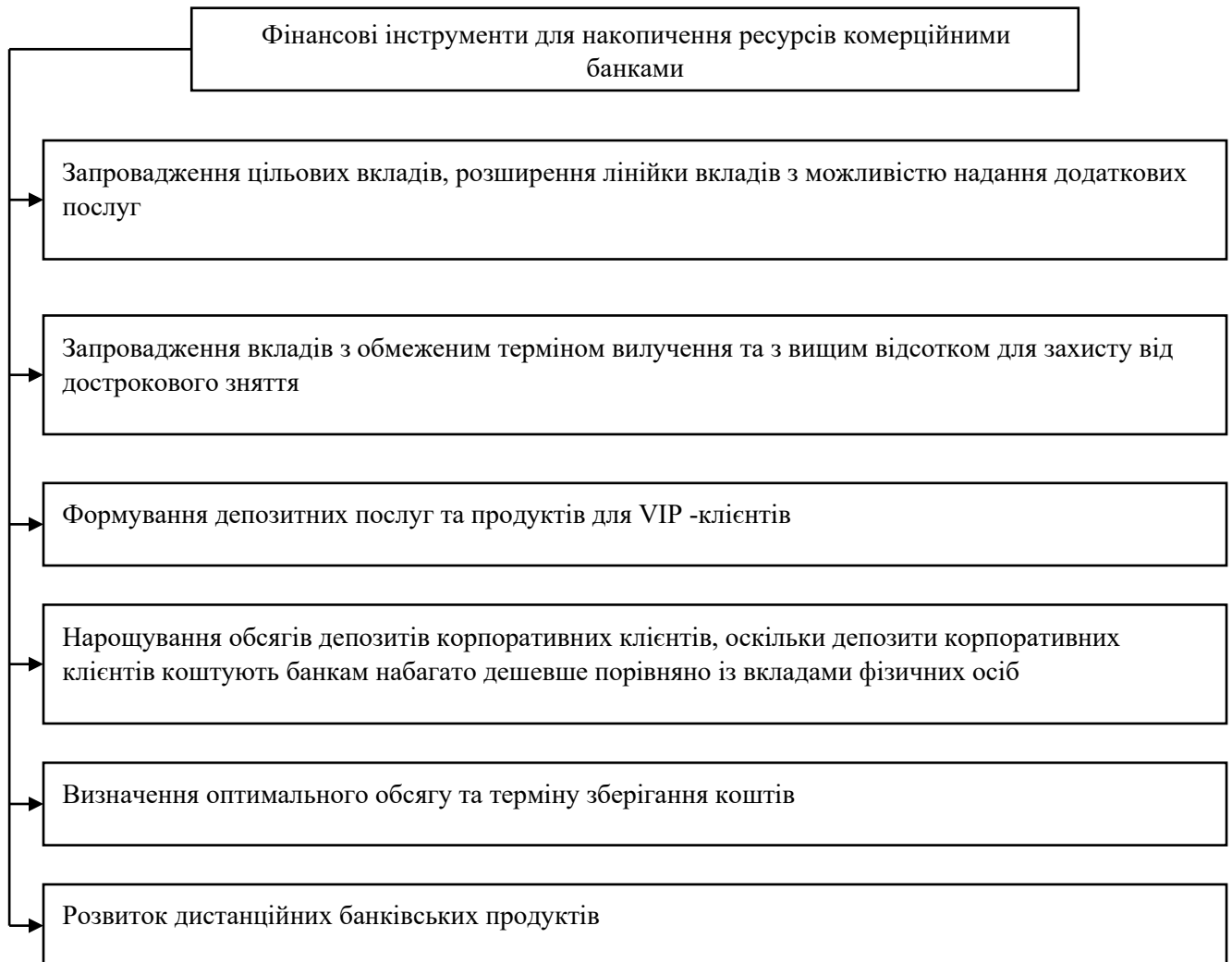
Водночас значущим елементом вдосконалення депозитної стратегії АТ «УкрСиббанк» є зв'язок депозитних продуктів із платіжними засобами. А саме, слушним є надання опції відкриття депозитного рахунку з одночасним отриманням дебетової банківської картки на обсяг вкладу. Така пропозиція є корисною для вкладників, оскільки гарантує їм легкий доступ до грошей та здатність застосовувати банківську картку для безготівкового обрахунку за товари і сервіси. Внаслідок поєднання депозитних та розрахункових функцій збільшується якість клієнтського обслуговування та зростає бажання клієнтів до тривалої взаємодії з фінустановою.

Розглянемо фінансові інструменти для накопичення ресурсів на рисунку 3.2:

У межах удосконалення депозитної політики АТ «УкрСиббанк» слушним є запровадження для фізичних осіб із різним рівнем доходу комплексних депозитних продуктів, що поєднують традиційний вклад із додатковими банківськими сервісами, зокрема страховими, інвестиційними, кредитними та іншими фінансовими інструментами. Таке поєднання є вигідним як для клієнтів, так і для банку, оскільки вкладники отримують додаткові гарантії захищеності своїх заощаджень, а банк забезпечує стабільний приплив грошей та розширення клієнтської бази. Застосування комплексного підходу до обслуговування клієнтів сприяє зростанню довіри до банку та підвищенню його конкурентоспроможності на ринку банківських сервісів.

В умовах посилення конкуренції між банківськими установами особливо актуальною для АТ «УкрСиббанк» є проблема обмеженого залучення середньо- та довгострокових депозитних ресурсів. У зв'язку з цим перспективним напрямом розвитку ресурсної бази банку є розширення кола депозитних рахунків із різними

режимами функціонування, які надаватимуть вкладникам додаткові можливості щодо використання власних грошей при збереженні прийняттого рівня дохідності.

Такий підхід дозволяє підвищити гнучкість депозитних продуктів та адаптувати їх до індивідуальних потреб клієнтів.

Рис 3.2 Фінансові інструменти для накопичення ресурсів банками

Джерело: [34, с. 323]

В умовах посилення конкуренції між банківськими установами особливо актуальною для АТ «УкрСиббанк» є проблема обмеженого залучення середньо- та довгострокових депозитних ресурсів. У зв'язку з цим перспективним напрямом розвитку ресурсної бази банку є розширення кола депозитних рахунків із різними режимами функціонування, які надаватимуть вкладникам додаткові можливості щодо використання власних грошей при збереженні прийняттого рівня дохідності.

Такий підхід дозволяє підвищити гнучкість депозитних продуктів та адаптувати їх до індивідуальних потреб клієнтів.

З метою нарощування депозитного портфеля та підвищення ефективності депозитної діяльності АТ «УкрСиббанк» доцільно активізувати депозитну політику шляхом комплексного підходу до роботи з клієнтами. Важливу роль у цьому процесі відіграє систематичний моніторинг клієнтської бази для визначення мотивів вибору банку, а також цілеспрямоване просування банківських сервісів, спрямоване на зміцнення довіри до банку, підкреслення його надійності, багаторічного досвіду та конкурентних переваг.

Поряд із цим вагомого значення набуває підвищення якості надання послуг і вдосконалення технологій обслуговування з метою забезпечення максимальної зручності для клієнтів. Формування комплексних банківських продуктів шляхом «пакування» основних і додаткових сервісів дозволяє створити для клієнтів додаткову цінність та стимулює довгострокову співпрацю з банком.

Розгляд діяльності банківської системи України у сфері залучення депозитних ресурсів показує, що більшість банківських структур концентрують свою увагу здебільшого на роботі з уже існуючою клієнтською базою. Водночас значна залежність банків від зовнішніх джерел фінансування, які в періоди фінансової скрути є обмеженими, а також потреба у залученні якомога ширшого кола вкладників зумовлюють необхідність активного нарощування депозитного портфеля насамперед за рахунок використання нецінових методів регулювання.

У нинішніх умовах ключовим чинником, який прямо впливає на обсяги приваблення депозитних ресурсів, є рівень довіри населення до банківських організацій. Відновлення та посилення довіри клієнтів задля зростання депозитних вкладень, які є одним із головних джерел ресурсної бази банку, є першочерговим завданням кожної фінансової установи. Найбільш дієвим засобом повернення довіри вкладників виступає формування сприятливої громадської думки щодо роботи банку, його фінансової стабільності та надійності.

У цьому контексті першочерговим завданням депозитної стратегії АТ «УкрСиббанк» є підтримання і зміцнення іміджу стабільного та надійного

банку, здатного вчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед клієнтами навіть за умов зростаючої економічної невизначеності. Виконання цього завдання значною мірою покладається на служби зв'язків із громадськістю та маркетингу, діяльність яких спрямована на підвищення рівня обізнаності клієнтів і формування позитивного сприйняття бренду банку. Поруч із цим важливу роль відіграє розширення лінійки депозитних продуктів, які пропонуються вкладникам, а також запровадження програм лояльності, націлених на утримання наявних клієнтів та приваблення нових вкладників, що загалом сприяє укріпленню депозитного портфеля АТ «УкрСиббанк».

3.2. Удосконалення методів оцінки та прогнозування депозитних ризиків АТ «УкрСиббанк»

Стабільність депозитної основи є вирішальним показником фінансової стійкості фінансової установи, адже саме вклади формують головну частку ресурсної бази та прямо впливають на платоспроможність, спроможність фінансової установи нарощувати активні операції й протистояти кризовим ситуаціям. У нинішніх реаліях ризики депозитів дедалі рідше виявляються «повільно» — натомість імовірні нетривалі сплески відтоку, які швидко перетворюються на ризик ліквідності. Українські наукові праці наголошують, що депозитний ризик зростає у часи макроекономічних потрясінь та воєнних загроз і вимагає комплексного керування [33].

АТ «УкрСиббанк», як один із системно важливих банків зі значною часткою коштів фізичних осіб у структурі пасивів, безпосередньо залежить від стабільності депозитного портфеля. Велика частка поточних рахунків та вкладів до запитання, динамічний розвиток дистанційних каналів обслуговування, зокрема UKRSIB online, а також конкурентне середовище на депозитному ринку зумовлюють потребу переходу від звичних підходів до оцінки депозитних ризиків до більш гнучких та прогнозомірних методів. Саме тому вдосконалення методів

оцінки та передбачення депозитних ризиків варто розглядати як стратегічний напрям розвитку системи управління ризиками АТ «УкрСиббанк».

У вітчизняній науковій літературі депозитний ризик здебільшого розглядається як ймовірність втрати або нестійкості депозитних ресурсів банку внаслідок масового чи вибіркового відпливу коштів вкладників, а також унаслідок збільшення вартості залучення депозитів. Дослідники наголошують, що традиційні методи оцінки депозитного ризику в українських банках часто зводяться до аналізу змін депозитів у розрізі термінів, валют та груп вкладників, а також до застосування нормативних коефіцієнтів відпливу для завдань управління ліквідністю. Такий метод має низку обмежень, оскільки він спирається переважно на минулі дані і не враховує поведінкових чинників вкладників, змін у цифровій інфраструктурі банків та швидкості реагування клієнтів на інформаційні сигнали.

У вітчизняній літературі депозитний ризик найчастіше описують як ризик втрати/нестабільності ресурсної бази через відтік коштів або зростання ціни залучення ресурсів; при цьому наголошується на його зв'язку з ліквідністю та репутаційними чинниками [22].

У практиці банківської роботи «традиційна» оцінка депозитного ризику нерідко спирається на:

- аналіз структури депозитів за строками та валютою;
- відслідковування концентрації великих вкладників;
- ретроспективні темпи приросту/відтоку;
- умовні нормативні коефіцієнти відтоку для розрахунку ліквідності.

Проблема таких підходів полягає в їхній статичності: вони слабо пояснюють «чому» і «коли» може відбутися відтік, та недостатньо враховують поведінкові особливості клієнтів і цифрові канали, через які відтік може стати швидким.

Світовий досвід керування депозитними ризиками засвідчує поступовий зсув від застиглих методів до гнучких моделей, які дають змогу передбачати динаміку депозитної основи у різних часових рамках. У настановах Базельського комітету з банківського нагляду підкреслюється, що договірні терміни вкладів не

відображають їхньої справжньої прикладної поведінки, а тому фінансові установи мусять використовувати поведінкові гіпотези та статистичні техніки для визначення можливого витоку коштів. Схожий погляд закладено і у приписах Національного банку України до процедури визначення рівня внутрішньої платоспроможності (PLAAP), де прямо вказано, що очікувана різниця ліквідності має формуватися із застосуванням статистичного моделювання та підтверджених припущень щодо поведінки зобов'язань [38].

З огляду на вимоги Національного банку України до системи керування ризиками та процесів оцінки достатності внутрішньої ліквідності (PLAAP), покращення методів оцінки й передбачення депозитних ризиків АТ «УкрСиббанк» доцільно розглядати як складову єдиного контуру управління ліквідністю та ALM (asset-liability management). НБУ прямо зазначає, що PLAAP має гарантувати покриття очікуваних відпливів коштів та підтримання управлінського резерву внутрішньої ліквідності, а отже — потребує реалістичних припущень щодо динаміки пасивів, включаючи депозити.

Розглянемо напрями удосконалення управління депозитними ризиками на рисунку 3.3:

Рис 3.3 Напрями вдосконалення управління ризиками

Джерело: побудовано на основі матеріалів [33]

Для АТ «УкрСиббанк» це означає потребу інтеграції депозитного ризику у єдиний контур керування ліквідністю, що охоплює процеси ALM, виконання нормативів LCR та NSFR, а також внутрішнє стрес-тестування. У такому контексті депозитний ризик перестає бути винятково проблемою депозитного підрозділу і стає ключовим елементом загальної системи фінансової стабільності банку. Відтік депозитів або зниження їхньої стійкості прямо впливає на потребу у високоякісних ліквідних активах, структуру активів і пасивів та фінансові досягнення банку.

Одним із ключових напрямів удосконалення методів оцінки вкладних ризиків є глибша сегментація депозитної бази. Українські науковці наголошують, що об'єднання депозитів у великі сукупності спричиняє втрату відомостей про справжню поведінку вкладників. Для АТ «УкрСиббанк» слушним є розрізнення депозитної бази за типом клієнта, типом продукту, валютою, шляхом залучення та рівнем концентрації. Пильну увагу варто надавати вкладам фізичних осіб, оскільки вони, з одного боку, є більш диверсифікованими, а з іншого — більш сприйнятливими до інформаційних та репутаційних чинників.

Жвавий розвиток електронних шляхів обслуговування, зокрема змога відкриття та керування вкладами через UKRSIB online, докорінно трансформує манеру вкладників. З одного боку, електронні шляхи зміцнюють прихильність клієнтів та полегшують користування фінансовими продуктами, з іншого — знижують часові й операційні перешкоди для миттєвого перекидання коштів між установами. Це має на увазі, що ризик депозитів у цифровому просторі може проявитися оперативніше, аніж у звичній моделі відділень, що підсилює потреби у передбаченні витоків.

Водночас оцифрування депозитних операцій змінює не лише форму взаємодії між банком та клієнтом, але й поведінкові риси вкладників. Наявність сталого доступу до рахунків через мобільні та веб-ресурси підвищує фінансову діяльність клієнтів і робить їх більш чутливими до змін ринкової кон'юнктури, відсоткових ставок та інформаційного тла. За таких умов рішення про вилучення або переказ коштів можуть ухвалюватися значно швидше, ніж у традиційній

моделі обслуговування через відділення, де існують часові та організаційні бар'єри.

Для АТ «УкрСиббанк» активне впровадження та розвиток UKRSIB online [42] означає формування нового профілю депозитного ризику, що ознаменовується підвищеною швидкістю потенційного відпливу коштів. Клієнти отримують змогу миттєво порівнювати умови депозитних продуктів різних банків, оперативно реагувати на зміну відсоткових ставок конкурентів та здійснювати перекази коштів без фізичної присутності у відділенні. За таких умов депозитний ризик дедалі більше набуває поведінкового характеру, а його реалізація може відбуватися у стислих часових рамках.

Важливим напрямом удосконалення передбачення депозитних ризиків є застосування сучасних підходів до аналізу вкладів без визначеного строку, так званих *non-maturing deposits*. У міжнародних дослідженнях зазначається, що вклади до запитання та залишки на поточних рахунках формально можуть бути вилучені у будь-який момент, проте на практиці значна їх частина є сталою і використовується банками як джерело довгострокового фінансування. У працях іноземних авторів доведено, що поведінка таких вкладів може бути описана за допомогою прогностичних моделей, які дозволяють відокремити «ядро» стабільного залишку від мінливої частини.

Для АТ «УкрСиббанк» впровадження методів до прогностичного моделювання вкладів без терміну дає змогу дещо точніше вимірювати справжню стабільність ресурсної основи. Це надзвичайно важливо з уваги на суттєву частку поточних рахунків у складі грошових коштів клієнтів фінустанови. Застосування прогностичних моделей надає можливість брати до уваги сезонні зміни, відгук клієнтів на зміну відсоткових ставок, макроекономічні чинники та інформаційні події [41].

Банк отримує більш аргументоване бачення можливого вибуття коштів у найближчій та середньостроковій перспективі. Це створює передумови для вчасного коригування політики управління ліквідністю та процентною політикою з огляду на реальну поведінку вкладників. Водночас застосування таких підходів

сприяє зниженню вірогідності раптових відпливів коштів та підвищує загальну стабільність депозитної бази АТ «УкрСиббанк» в умовах нестійкого фінансового середовища.

Розглянемо основні напрями удосконалення управління депозитними ризиками банку у таблиці 3.1:

Таблиця 3.1

Основні напрями удосконалення управління депозитними ризиками банку

Напрямок удосконалення	Характеристика удосконалення	Реакція банку
Аналіз структури депозитів	Оцінка депозитів за строками, валютами та видами клієнтів	Краще розуміння стабільності ресурсної бази
Сегментація вкладників	Поділ клієнтів на групи за поведінкою та розміром вкладів	Зменшення ризику масового відтоку
Прогнозування відтоку коштів	Оцінка можливого відтоку депозитів у короткостроковій перспективі	Підвищення ліквідності банку
Контроль концентрації депозитів	Обмеження частки великих вкладників	Зниження залежності від окремих клієнтів
Стрес-тестування депозитів	Аналіз поведінки вкладників у кризових ситуаціях	Підготовка банку до негативних сценаріїв
Узгодження депозитів і ліквідності	Поєднання депозитної політики з управлінням ліквідністю	Збалансована структура активів і пасивів
Аналіз впливу процентних ставок	Оцінка реакції вкладників на зміну ставок	Оптимізація депозитної політики
Розвиток програм утримання клієнтів	Використання бонусів і лояльності	Підвищення стабільності депозитної бази
Моніторинг поведінки клієнтів	Регулярний контроль змін залишків	Раннє виявлення ризиків
Підтримка довіри вкладників	Інформаційна та комунікаційна політика банку	Зменшення репутаційного ризику

Джерело: побудовано на основі матеріалів [41]

Одним із перспективних методів удосконалення оцінки депозитного ризику є застосування підходів аналізу, які здебільшого використовуються у міжнародній практиці для аналізу тривалості фінансових зв'язків. У контексті депозитних ризиків цей підхід дає змогу розглядати депозит або залишок коштів як об'єкт, що має певну «тривалість життя» до моменту виведення. Такий підхід дозволяє

сформувати динамічний профіль відтоку коштів та оцінити ймовірність завчасного вилучення депозитів у різні часові проміжки.

Окремим блоком удосконалення має бути розвиток стрес-тестування відтоків депозитів, оскільки навіть найкраща модель на історичних даних може бути неточною в умовах режимних зламів. Міжнародні стандарти ліквідності задають логіку комбінованого ідіосинкратичного та ринкового шоку та прямо включають частини роздрібних депозитів у стрес-сценаріях [38].

Для АТ «УкрСиббанк» доцільно формувати мінімум три сценарні групи:

– конкурент підвищує ставки; банк переглядає власні ставки для строкових вкладів, що є реальною практикою, зокрема банк публічно повідомляє про зміну ставок за окремими вкладками та можливість оформлення через UKRSIB online [42]. У цьому сценарії моделі мають дати відповідь: яка частка клієнтів «мігрує»; який відтік відбудеться за 7/14/30 днів; який ефект матиме реакція банку на підвищення ставки, програми лояльності.

– негативний інформаційний сигнал, який в умовах цифрових каналів здатний швидко спричинити відтік. Тут критично враховувати канал UKRSIB online як фактор швидкості відтоку, навіть якщо він одночасно є каналом комунікації та втримання клієнта.

– зростає попит на валюту, змінюється поведінка депозитів і гривневих залишків; клієнти конвертують/переміщують кошти. У такому сценарії важливо використовувати розділення за валютою і поведінкові припущення для гривні.

Для АТ «УкрСиббанк» практичне використання такого підходу може бути корисним для аналізу строкових депозитів, пролонгацій, а також для оцінки поведінки залишків на рахунках до запитання. Застосування динамічних профілів відтоку дозволяє перейти від усереднених нормативних коефіцієнтів до внутрішніх показників поведінки, які точніше відображають справжню поведінку клієнтів банку. Це, у свою чергу, покращує якість управління ліквідністю та знижує вірогідність несподіваних дефіцитів коштів.

Окрема роль у системі вдосконалення засобів прогнозування депозитних ризиків відводиться стрес-тестуванню депозитної бази. Українські й закордонні

розробки наголошують, що навіть найліпші статистичні моделі, сформовані на минулих даних, не завжди коректно відображають дії вкладників у кризових обставинах. Саме тому стрес-тестування сприймається як спосіб оцінки витривалості фінустанови до екстремальних, проте імовірних подій.

Щодо АТ «УкрСиббанк», доцільно впроваджувати стрес-перевірку депозитів у межах процедури ІЛААР, комбінуючи минулі сценарії з уявними. Серед важливих сценаріїв можна виділити стрімке зростання ставок супротивниками, негативні новини або економічні потряси, що впливають на валютні сподівання клієнтів. В умовах цифрового прогресу надзвичайно важливо брати до уваги динаміку втілення таких ситуацій, адже клієнти здатні швидко переказувати активи через мережеві шляхи.

Важливо, аби результати оцінки та прогнозування вкладних ризиків використовувалися не лише для формального виконання регуляторних вимог, а й для ухвалення керівних рішень. Для АТ «УкрСиббанк» це може означати коригування депозитної політики, перегляд умов окремих продуктів, удосконалення програм лояльності, а також підвищення ролі комунікацій із клієнтами у кризових ситуаціях. Інтеграція результатів прогнозування депозитних ризиків у систему лімітів, планування ліквідності та стратегічного розвитку банку дозволяє збільшити його стійкість та конкурентоспроможність.

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження дало змогу встановити, що ключові проблеми вдосконалення депозитної політики АТ «УкрСиббанк» формуються під впливом сукупності зовнішніх і внутрішніх чинників, які суттєво ускладнюють процес формування стабільної ресурсної бази банку. Вирішальний вплив мають несприятливі макроекономічні та інституційні умови, зокрема низький рівень довіри населення до банківської системи, висока інфляція та інфляційні очікування, валютна нестабільність, зниження реальних доходів населення,

недостатня фінансова грамотність, а також загальна економічна й політична невизначеність.

Водночас внутрішні проблеми депозитної політики АТ «УкрСиббанк» зумовлені домінуванням короткострокових і безстрокових коштів у структурі пасивів, що зменшує стабільність ресурсної бази, посилює ризики ліквідності та ускладнює довгострокове планування активних операцій. Така структура залучених коштів робить банк більш вразливим до стрімких відпливів депозитів у часи економічної нестабільності та інформаційних шоків. У зв'язку з цим слушно обґрунтувати потребу подальшого вдосконалення депозитної політики шляхом формування цілісної депозитної стратегії, диверсифікації депозитного портфеля, розширення лінійки депозитних продуктів, насамперед довгострокових і накопичувальних, активнішого застосування нецінових методів залучення коштів, підвищення якості обслуговування клієнтів і посилення довіри до банку. Реалізація цих кроків сприятиме підвищенню стійкості ресурсної бази, зменшенню залежності від короткострокових ресурсів і мінімізації депозитних ризиків.

Підходи по вдосконаленню методів оцінки та прогнозування депозитних ризиків ґрунтуються на відмові від виключно статичних і ретроспективних методів аналізу на користь гнучкої, поведінково-орієнтованої системи управління ризиками, що відповідає сучасним умовам цифрового прогресу банківської діяльності. Встановлено, що в умовах зростання ролі дистанційних каналів обслуговування, значної частки поточних рахунків і підвищеної інформаційної чутливості клієнтів депозитний ризик набуває динамічного характеру та може швидко трансформуватися у ризик ліквідності.

Впровадження поведінкових та прогнозних методів до опрацювання депозитних ризиків надасть змогу фінансовій установі більш достеменно оцінювати реальну стійкість ресурсної основи, вчасно знаходити можливі небезпеки відтоку коштів, посилити гнучкість депозитної стратегії та ефективність управлінських ухвал. У кінцевому результаті, виконання запропонованих кроків та технік формує основу для збільшення фінансової

міцності АТ «УкрСиббанк», посилення його змагальних переваг та забезпечення сталої прогресії у ситуаціях макроекономічної хиткості й посилення цифрових перетворень банківської справи.

ВИСНОВКИ

Метою роботи було вивчення методичного забезпечення мінімізації депозитних ризиків банку. З цього можна зробити такі висновки:

1. Визначено сутність та значення депозитної політики для банку. Депозитна політика є ключовою складовою діяльності банку, оскільки саме через депозитні операції формується основна частина його ресурсної бази. Вона поєднує стратегію, тактику та контроль залучення коштів клієнтів з метою забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості банку. В умовах обмеженості власного капіталу українських банків ефективна депозитна політика виступає важливою передумовою їх стабільного розвитку та формування конкурентних переваг.

2. Розкрито поняття, класифікацію та складові депозитних ризиків. Депозитні ризики є важливою складовою банківської діяльності, оскільки пов'язані з імовірністю скорочення ресурсної бази внаслідок відтоку коштів клієнтів. Вони мають багатofакторний характер і поділяються на зовнішні, що формуються під впливом макроекономічних та інституційних чинників, і внутрішні, які залежать від депозитної політики, структури депозитного портфеля та рівня управління ліквідністю. Ефективне управління депозитними ризиками потребує чіткого розуміння їх сутності, класифікації та складових у системі банківського ризик-менеджменту.

3. Вивчено характеристику ризиків та основних загроз фінансовій безпеці банку. Депозитні ризики є однією з ключових загроз фінансовій безпеці банку, оскільки безпосередньо впливають на стабільність ресурсної бази, ліквідність і капітал. Вони мають комплексний характер та формуються під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, зокрема макроекономічної нестабільності, рівня довіри вкладників і якості депозитної політики банку. Забезпечення фінансової безпеки потребує системного та безперервного

управління депозитними ризиками з метою збереження фінансової стійкості банківської установи.

4. Досліджено економічну характеристику в АТ «УкрСиббанк». Дослідження показало, що ефективна депозитна політика та управління депозитними ризиками є ключовими чинниками його фінансової стійкості в умовах нестабільного економічного середовища. Банк, що входить до міжнародної групи BNP Paribas, характеризується стабільним розвитком, зростанням власного капіталу й ресурсної бази та зниженням залежності від міжбанківського фінансування. Водночас наявність зростання витрат і коливань окремих показників підтверджує необхідність подальшого вдосконалення ризик-менеджменту та оптимізації структури пасивів для забезпечення фінансової безпеки й конкурентоспроможності банку.

5. Проаналізовано депозитну політику АТ «УкрСиббанк». Аналіз засвідчив, що банк формує ефективну та диверсифіковану ресурсну базу, орієнтовану на забезпечення ліквідності, доходності й фінансової стійкості. У 2021–2024 роках спостерігалось стійке зростання коштів клієнтів, у тому числі відновлення та нарощення строкових депозитів, що свідчить про підвищення довіри вкладників і результативність депозитної політики. Загалом депозитна політика банку є гнучкою, адаптованою до змін макроекономічних умов та сприяє зміцненню його конкурентних позицій на депозитному ринку України.

6. Оцінено рівень конкуренції в депозитній політиці АТ «УкрСиббанк». Банк працює в умовах висококонкурентного ринку, проте зберігає стійкі позиції серед комерційних банків. Його депозитна стратегія базується на поєднанні надійності, помірної доходності та гнучких умов, а не на агресивній процентній конкуренції, що забезпечує зростання довіри вкладників. Збільшення частки банку в коштах банківської системи України свідчить про підвищення конкурентоспроможності та ефективність обраної депозитної політики.

7. Виявлено ключові проблеми вдосконалення депозитної політики. Ключові проблеми зумовлені впливом макроекономічної нестабільності, інфляційних і валютних ризиків, зниженням доходів населення та рівня довіри до

банківської системи, а також внутрішнім домінуванням короткострокових і безстрокових ресурсів у структурі пасивів. У цих умовах актуальним є подальше вдосконалення депозитної стратегії шляхом диверсифікації депозитного портфеля, розвитку довгострокових продуктів, посилення нецінових методів залучення коштів і підвищення якості обслуговування клієнтів з метою зміцнення ресурсної бази та зниження депозитних ризиків.

8. Запропоновано методи вдосконалення оцінки та прогнозування депозитних ризиків АТ «УкрСиббанк». Методи ґрунтуються на переході до гнучкої, поведінково-орієнтованої системи ризик-менеджменту з урахуванням цифровізації та динамічної поведінки вкладників. Їх упровадження дає змогу своєчасно виявляти загрози відтоку коштів, точніше оцінювати стабільність ресурсної бази та підвищувати ефективність управління депозитними ризиками в умовах макроекономічної нестабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О. В., Квасницька Р. С. Шляхи підвищення ефективності депозитної політики банку. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика*. 2020. С. 26–28.
2. Бартош О. Депозитна політика як складова системи управління діяльністю банку. *Фінансовий простір*. 2014. С. 19–24.
3. Буй Ю. В., Савко О. Я., Буй В. В. Аналіз діяльності та перспективи розвитку депозитної діяльності АТ «Райффайзенбанк» та АТ КБ «ПриватБанк» у сфері обслуговування фізичних та юридичних осіб. *Ефективна економіка*. 2024. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_10_54
4. Волкова В. В., Манятовська Г. О. Тенденції управління депозитними ризиками банку в умовах нестійкого ринкового середовища. *Економіка і регіон*. 2017. № 5. С. 15–19.
5. Грубінка І., Лященко Я. Формування депозитної ставки банку. *ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»*, 2022. С. 169–170.
6. Д'яконова І., Шелюк А. Теоретичні аспекти сутності депозитних ризиків у банківській діяльності. *Економіст*. 2013. № 6. С. 19–21.
7. Єлецьких С. Я., Петрищева К. Г. Мінімізація депозитних ризиків юридичних осіб на основі коефіцієнтного аналізу показників фінансової звітності банку. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2015. № 1. С. 138–141.
8. Єпіфанов А. О., Ярошенко А. С. Науково-методичні підходи до оцінки рівня конкуренції в банківській системі. 2011. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6f0a5bbe-90bc-4c31-a59e-17e4a0087ef7/content>
9. Жмурко Н. В., Мельник Ю. В. Аналіз впливу депозитного ризику на ліквідність банківської системи України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 13(3). С. 110–113.

10. Зелікман В. Д., Акімова Т. В., Загній К. В. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виплатами за короткостроковими депозитами комерційного банку. *Бізнес-навігатор*. 2023. Вип. 1. С. 56–59.
11. Зубова В. В. Довіра як фактор управління депозитним ризиком комерційного банку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 13. С. 39–44.
12. Коваленко М. О. Депозитна політика банків України та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. 39-44с.
13. Ковбасюк Т. І. Депозитні ризики у банківській діяльності. *Управління розвитком*. 2013. № 17. С. 96–98.
14. Козак Л. В., Камінський А. А. Логістичні та комплаєнс-інструменти оперативного управління депозитними продуктами банку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. 2025. № 37. С. 16–21.
15. Колодяжна Т. В., Бакуменко Т. О. Економічна сутність та класифікація депозитних операцій комерційних банків. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. 4 с.
16. Краснова І. В., Бабенко А. С., Карпенко Д. С. Необхідність та міжнародний досвід оцінювання фінансової стійкості системи гарантування депозитів. *Інтернаука*. 2024. № 5(2). С. 174–182.
17. Ліндер Є. О., Ліндер Я. М. Вплив кредитного ризику на прибутковість кредитно-депозитного портфелю банку. *Економічний простір*. 2017. № 118. С. 153–161.
18. Макаренко Ю. П., Пеня А. Ю. Аналіз взаємозв'язку кредитної та депозитної діяльності банку й показників ліквідності на прикладі АТ «АБ «РадаБанк». *Бізнес Інформ*. 2025. № 4. С. 436–445.
19. Макаренко Ю. П., Сагач Т. О. Проблеми формування депозитного портфелю банків в умовах нестабільності депозитної бази та шляхи їх вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. С. 15–18.

20. Макаренко Ю. П., Хацько В. В. Оцінка управління депозитним портфелем комерційного банку на прикладі АТ «ОТП Банк». *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. С. 39–45.
21. Майстренко О. С. Роль облікової ставки в трансмісійному механізмі та її вплив на ринок банківських депозитів. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна*. 2023. Вип. 104. С. 21–30.
22. Манятовська Г. О., Волкова В. В. Особливості управління депозитними ризиками банку в умовах трансформації економіки. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1(29). С. 97–103.
23. Матвійчук Н., Борисюк О., Теслюк С. Оцінка ефективності депозитної політики банків в умовах воєнного стану. *Економічний часопис ВНУ ім. Лесі Українки*. 2024. № 4. С. 94–102.
24. Матвійчук Н., Жигар Н. Сучасні тенденції залучення депозитів банками України. *Економічний часопис ВНУ ім. Лесі Українки*. 2023. № 3. С. 87–94.
25. Мороз Н., Адаменко Д. Депозитна політика банків України. *Галицький економічний вісник*. 2024. Вип. 2(87). С. 122–128.
26. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення 24.10.2025)
27. Опальчук Р. М., Невгад Б. П. Формування депозитного портфелю банку з використанням клієнт-орієнтованого підходу. *Economics and Business Management*. 2024. Т. 15, № 2. С. 75–90.
28. Подплетній. В. Депозитна політика банків України та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. *Наука в ЦНТУ: основні досягнення та перспективи розвитку*. 2021. 86-88 с.
29. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління НБУ від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0064500-18>

30. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>
31. Рудаков О. М. Економіко-математична модель визначення ставки депозитного процента з урахуванням інфляційного ризику. *Економіка і регіон*. 2015. № 5. С. 136–140.
32. Русіна Ю. О., Толочко В. М. Моніторинг та оцінка ризику депозитної діяльності КБ АТ «ПУМБ». *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 6. С. 39–47.
33. Шиманська О. П., Паливода В. В., Барановський Ю. С. Специфіка вітчизняного депозитного ринку та його альтернативи. *Innovation and Sustainability*. 2024. Iss. 4. С. 139–148.
34. Сукрушева Г. О. Формування депозитної політики комерційних банків в умовах нестабільності. *Національні інтереси України*. 2024. № 2. С. 317–326.
35. Сушко Н. М. Депозитні ризики сучасних банків. *Інноваційна економіка*. 2017. № 3–4. С. 196–201.
36. Сушко Н. М. Проблеми формування та управління депозитними ризиками банків. *Інтелект XXI*. 2017. № 2. С. 189–195.
37. Шептуха О. М., Маркарян А. А. Управління залученням ресурсів банку з депозитних джерел. *Харківський національний університет будівництва та архітектури*. 2017. С. 780–783.
38. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools. January 2013. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>
39. Basel Committee on Banking Supervision. International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. December 2009. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs165.pdf>
40. Forinsurer. Home page of the analytical platform with financial ratings and reviews. URL: <https://forinsurer.com/>

41. van Dyk A. Non-Maturing Deposits: Predictive Modelling and Risk Management. *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. Vol. 18, № 2. Article 84.

42. Ukrsibbank. UKRSIB online 2.0 URL: <https://ukrsibbank.com/services/private-individuals/ukrsib-online/> (дата звернення 25.10.2025)

43. Ukrsibbank. Офіційни сайт URL: <https://ukrsibbank.com/> (дата звернення 06.11.2025)

ДОДАТКИ

Фінансова звітність АТ «УкрСиббанк» за 2021-2024 рр

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2022 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
АКТИВИ			
Готівка	6	2 695 862	2 723 482
Кошти обов'язкових резервів у Національному банку України («НБУ») і короткострокові розміщення в НБУ	6	5 282 421	3 227 053
Кореспондентські рахунки, депозити та кредити овернайт у банках	6	34 439 848	10 523 207
Кредити та аванси банкам	7	379 898	13 609 427
Похідні фінансові активи	25	-	4 924
Кредити та аванси клієнтам	8	14 746 900	28 459 815
Інвестиції в цінні папери	9	45 696 409	16 694 530
Основні засоби	10	1 309 552	1 328 922
Інвестиційна нерухомість		-	4
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	729 097	527 676
Відстрочені податкові активи	21	110 380	115 556
Активи із права користування	11	150 760	192 993
Інші фінансові активи	12	2 147 251	275 724
Інші нефінансові активи	12	750 647	335 056
ЗАГАЛЬНА СУМА АКТИВІВ		108 439 025	78 018 369
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	15	1 784	2 288
Похідні фінансові зобов'язання	25	1 603	12 040
Кошти клієнтів	13	93 635 053	66 935 178
Орендні зобов'язання	15	145 078	183 637
Поточні податкові зобов'язання		290 299	113 659
Інші фінансові зобов'язання	14	951 251	990 837
Інші нефінансові зобов'язання	14	263 988	202 943
ЗАГАЛЬНА СУМА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		95 289 056	68 440 582
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	16	5 069 262	5 069 262
Емісійний дохід	16	811 229	811 229
Нерозподілений прибуток		7 269 447	3 697 265
Загальна сума власного капіталу, що відноситься до власників материнського підприємства		13 149 938	9 577 756
Частки участі, що не забезпечують контролю		31	31
ЗАГАЛЬНА СУМА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		13 149 969	9 577 787
ЗАГАЛЬНА СУМА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		108 439 025	78 018 369

Затверджено до випуску та підписано:

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Консолідований звіт про сукупний дохід, прибуток або збиток
за рік, який закінчився 31 грудня 2022 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	За 12 місяців 2022 року	За 12 місяців 2021 року
Процентні доходи	18	9 024 059	3 968 214
Процентні витрати	18	(309 154)	(311 850)
Комісійні доходи	19	2 379 614	2 662 213
Комісійні витрати	19	(779 592)	(648 965)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		1 251 681	600 136
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		331 864	(86 922)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		300 185	25 914
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(2 579)	(52 851)
Інші операційні доходи (витрати)		(226 180)	(95 133)
Чисті доходи від банківської діяльності		11 969 898	6 060 756
Витрати на виплати працівникам		(2 551 707)	(2 300 721)
Інші адміністративні та операційні витрати	20	(1 332 602)	(1 205 190)
Амортизаційні витрати		(592 251)	(522 256)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	22	(3 133 866)	(317 143)
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		4 359 472	1 715 446
Інші прибутки (збитки)		(7 960)	23 525
Прибуток (збиток) до оподаткування		4 351 512	1 738 971
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	21	(779 330)	(328 321)
Прибуток (збиток)		3 572 182	1 410 650
Загальна сума сукупного доходу		3 572 182	1 410 650
Прибуток (збиток), що відноситься до:			
Власників материнського підприємства		3 572 182	1 410 650
Часток участі, що не забезпечують контролю		-	-
Прибуток (збиток)		3 572 182	1 410 650
Сукупний дохід, що відноситься до:			
Власників материнського підприємства		3 572 182	1 410 650
Часток участі, що не забезпечують контролю		-	-
Загальна сума сукупного доходу		3 572 182	1 410 650
Прибуток на одну просту акцію (гривень на акцію)	17	3,78	1,49
Прибуток на одну привілейовану акцію (гривень на акцію)	17	114,13	45,07

Затверджено до випуску та підписано

Л. Дюпш,

Т. В. Семенюк,

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Примітки до консолідованої фінансової звітності
за рік, який закінчився 31 грудня 2022 року (продовження)
(у тисячах українських гривень)

13. Кошти клієнтів

	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
Поточні рахунки/рахунки до запитання		
- Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	55 230 943	35 166 393
- Кошти фізичних осіб	35 029 060	27 291 167
Усього поточних рахунків/рахунків до запитання	90 260 003	62 457 560
Строкові депозити		
- Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	2 632 471	3 324 380
- Кошти фізичних осіб	742 579	1 153 238
Усього строкових депозитів	3 375 050	4 477 618
Усього коштів клієнтів	93 635 053	66 935 178

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки представлено таким чином:

	31 грудня 2022 року		31 грудня 2021 року	
	Сума	%	Сума	%
Фізичні особи	35 771 638	38	28 444 405	42
Комерційна діяльність та торгівля	30 477 325	33	18 683 214	28
Промислове виробництво	11 112 114	12	9 760 490	15
Фінансові послуги	2 981 084	3	2 137 585	3
Послуги культури та освіти	2 438 675	3	2 211 873	3
Сільське господарство	1 685 951	2	1 353 954	2
Транспорт	1 636 269	2	1 135 126	2
Телекомунікаційні послуги	589 473	1	222 032	1
Інше	6 942 524	6	2 986 499	4
Усього коштів клієнтів	93 635 053	100	66 935 178	100

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Комбінований звіт про фінансовий стан
на 31 грудня 2024 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2024 року	31 грудня 2023 року
АКТИВИ			
Готівка	6	2 390 037	1 909 485
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України («НБУ») і короткострокові розміщення в НБУ	6	12 079 802	11 899 006
Кореспондентські рахунки, депозити та кредити овернайт у банках	6	40 862 447	28 632 072
Кредити та аванси банкам		20	20
Похідні фінансові активи	23	9 764	14 096
Кредити та аванси клієнтам	7	12 475 246	11 237 375
Інвестиції в цінні папери	8	95 065 496	82 999 939
Основні засоби	9	2 275 761	1 856 159
Інвестиційна нерухомість		321	340
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	9	876 510	832 695
Відстрочені податкові активи	19	211 909	216 626
Активи із права користування	10	129 298	124 814
Інші фінансові активи	11	2 287 795	2 076 789
Інші нефінансові активи	11	511 740	235 778
ЗАГАЛЬНА СУМА АКТИВІВ		169 176 146	142 035 194
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		1 173	1 448
Похідні фінансові зобов'язання	23	19 613	89 856
Кошти клієнтів	12	144 301 249	119 531 297
Орендні зобов'язання		128 106	122 399
Поточні податкові зобов'язання		1 469 956	3 207 329
Інші фінансові зобов'язання	13	1 382 968	1 230 252
Інші нефінансові зобов'язання	13	282 360	304 376
ЗАГАЛЬНА СУМА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		147 585 425	124 486 957
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	14	5 118 771	5 118 771
Емісійний дохід	14	957 787	957 787
Нерозподілений прибуток		15 514 132	11 471 648
ЗАГАЛЬНА СУМА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ, ЩО ВІДНОСИТЬСЯ ДО ВЛАСНИКІВ МАТЕРИНСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА		21 590 690	17 548 206
Частки участі, що не забезпечують контролю		31	31
ЗАГАЛЬНА СУМА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		21 590 721	17 548 237
ЗАГАЛЬНА СУМА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		169 176 146	142 035 194

Затверджено до випуску та підписано:

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Комбінований звіт про сукупний дохід, прибуток або збиток
за рік, який закінчився 31 грудня 2024 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	За 12 місяців 2024 року	За 12 місяців 2023 року
Процентні доходи	16	14 025 315	13 002 124
Процентні витрати	16	(2 171 506)	(1 003 890)
Комісійні доходи	17	2 934 028	2 629 984
Комісійні витрати	17	(1 170 129)	(975 277)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		593 074	1 131 139
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		387 338	146 802
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		110 904	106 896
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(78)	(33 244)
Дохід від страхування		69 372	65 488
Витрати на страхові послуги за випущеними страховими контрактами		(73 239)	(60 473)
Інші операційні доходи (витрати)		(159 492)	(331 298)
Чисті доходи від банківської діяльності		14 545 587	14 678 251
Витрати на виплати працівникам	18	(3 494 229)	(3 106 468)
Інші адміністративні та операційні витрати	18	(1 983 721)	(1 775 890)
Амортизаційні витрати	9, 10	(867 262)	(723 663)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	20	(49 434)	(137 325)
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), для нефінансових активів		77 996	(352 601)
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		8 228 937	8 582 304
Інші прибутки (збитки)		4 308	8 666
Прибуток (збиток) до оподаткування		8 233 245	8 590 970
Доходи від повернення податку (витрати на сплату податку)	19	(4 190 761)	(4 372 109)
Прибуток (збиток)		4 042 484	4 218 861
Загальна сума сукупного доходу		4 042 484	4 218 861
Прибуток (збиток), що відноситься до:			
Власників материнського підприємства		4 042 484	4 218 861
Часток участі, що не забезпечують контролю		-	-
Прибуток (збиток)		4 042 484	4 218 861
Сукупний дохід, що відноситься до:			
Власників материнського підприємства		4 042 484	4 218 861
Часток участі, що не забезпечують контролю		-	-
Загальна сума сукупного доходу		4 042 484	4 218 861
Базовий прибуток (збиток) на акцію, що належить власникам банку (гривень на акцію)	15	0,0043	0,0045

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «УКРСИББАНК» (код 09807750)

Примітки до комбінованої фінансової звітності
за рік, який закінчився 31 грудня 2024 року (продовження)
(у тисячах українських гривень)

12. Кошти клієнтів

	31 грудня 2024 року	31 грудня 2023 року
Поточні рахунки/рахунки до запитання		
- Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	64 423 909	57 279 029
- Кошти фізичних осіб	37 261 848	33 167 578
Усього поточних рахунків/рахунків до запитання	101 685 757	90 446 607
Строкові депозити		
- Кошти юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	31 981 073	20 851 719
- Кошти фізичних осіб	10 634 419	8 232 971
Усього строкових депозитів	42 615 492	29 084 690
Усього коштів клієнтів	144 301 249	119 531 297

Розподіл коштів клієнтів за галузями економіки представлено таким чином:

	31 грудня 2024 року		31 грудня 2023 року	
	Сума	%	Сума	%
Фізичні особи	47 896 267	33	41 400 549	35
Комерційна діяльність та торгівля	45 519 080	32	40 012 412	33
Промислове виробництво	19 824 151	14	15 104 367	13
Фінансові послуги	5 790 407	4	3 477 971	3
Сільське господарство	4 910 212	3	2 900 184	2
Телекомунікаційні послуги	4 640 455	3	2 289 472	2
Послуги культури та освіти	3 244 389	2	2 962 242	2
Транспорт	2 290 099	2	2 338 882	2
Інше	10 186 189	7	9 045 218	8
Усього коштів клієнтів	144 301 249	100	119 531 297	100